

Hallituksen esitys eduskunnalle ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain ja maa-aineslain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia ja maa-aineslakia.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakiin ehdotetaan tehtävän tarkennuksia määritelmiin, yhteysviranomaisiin ja toimivaltaisiin viranomaisiin, ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta ja ympäristövaikutusten arviointiselostuksesta kuultaviin viranomaisiin ja kansainvälistä kuulemistä koskevaan menettelyyn hankkeissa, joilla on valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia. Lisäksi esityksellä ehdotetaan tehtävän teknisluonteisia muutoksia ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettuun lakiin ja sen liitteisiin, jotta ne vastaavat tarkemmin tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista annettua direktiiviä.

Maa-aineslain muutoksilla säädettäisiin valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista niiden maa-ainestenottohankkeiden osalta, joihin sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia. Lisäksi maa-aineslakiin ehdotetaan sisällytettävän säännöksiä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelystä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun asetuksen mukaisista rekisterinpitäjistä.

Edellä esitettyihin lakeihin tehtävillä muutoksilla täydennettäisiin tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista annetun direktiivin täytäntöönpanoa. Maa-aineslakiin tehtävillä tarkennuksilla varmistettaisiin lisäksi luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelystä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun asetuksen mukaisia rekisterinpitäjiä koskevien vaatimusten täyttyminen mainitussa laissa.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.9.2021.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	3
1 Asian tausta ja valmistelu	3
1.1 Tausta	3
1.2 Valmistelu	3
2 Nykytila ja sen arviointi	4
2.1 Ympäristövaikutusten arviointia koskeva lainsäädäntö	4
2.2 Henkilötietojen suojaa koskeva lainsäädäntö	6
2.3 Ympäristövaikutusten arviointia koskevat kansainväliset sopimukset	8
2.4 Henkilötietojen suojaa koskevat kansainväliset sopimukset	8
2.5 Nykytilan arviointi	9
3 Tavoitteet	13
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	13
4.1 Keskeiset ehdotukset	13
4.2 Pääasialliset vaikutukset	13
5 Lausuntopalaute	15
6 Säännöskohtaiset perustelut	15
6.1 Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä	15
6.2 Maa-aineslaki	20
7 Lakia alemman asteinen sääntely	21
8 Voimaantulo	21
9 Suhde perustuslakiin ja säätämisympäristö	22
9.1 Yleistä	22
9.2 Vastuu ympäristöstä	22
9.3 Kansalaisten osallistuminen	22
9.4 Henkilötietojen suoja	23
LAKIEHDOTUKSET	25
Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain muuttamisesta	25
Laki maa-aineslain muuttamisesta	29
LIITTEET	31
RINNAKKAISTEKSTIT	31
Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain muuttamisesta	31
Laki maa-aineslain muuttamisesta	39

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista annetun direktiivin (2011/92/EU, muutettuna direktiivillä 2014/52/EU, jäljempänä *YVA-direktiivi*) täytäntöönpanon täydentämiseksi ehdotetaan muutettavan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia (252/2017, jäljempänä *YVA-laki*) ja maa-aineslakia (555/1981). Maa-aineslakia on lisäksi tarve tarkistaa eräiden luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelystä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun asetuksen (EU) 2016/679 (jäljempänä *yleinen tietosuoja-asetus*) rekisterinpitäjiä koskevien vaatimusten täyttämiseksi.

Suomi on vastaanottanut 28. marraskuuta 2019 Euroopan komissiolta virallisen huomautuksen (asiannumero 2019/2290) koskien YVA-direktiivin täytäntöönpanoa Manner-Suomessa ja Ahvenanmaalla. Komissio katsoo, että useita direktiivin säännöksiä ei ole pantu asianmukaisesti täytäntöön. Komission mukaan puutteet koskevat muun muassa ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (jäljempänä *YVA-menettely*) soveltamisalan määräytymistä, YVA-menettelyn tulosten huomioon ottamista lupamenettelyissä sekä päätösten perustelemiseen ja muutoksenhakuoikeuteen liittyviä kysymyksiä.

Osa komission huomautuksista on luonteeltaan teknisiä ja liittyvät direktiivin säännösten täytäntöönpanon yksityiskohtiin. Iso osa komission väitteistä kohdistuu YVA-direktiivin lupamenettelyille asettamien vaatimusten täytäntöönpanoon sektorikohtaisissa lupasäädöksissä, joissa säädetään YVA-hankkeiden lupamenettelyistä. Komission virallinen huomautus koskee siten YVA-lainsäädännön lisäksi myös joukkoa sektorikohtaisia lupasäädöksiä, joista osa kuuluu muiden kuin ympäristöministeriön toimialaan. Kukin ministeriö valmistelee omaa toimialaansa koskevat lainsäädäntömuutokset.

Suomi on 24.3.2020 antamassaan vastauksessa ilmoittanut, että Manner-Suomi ja Ahvenanmaa tulevat täydentämään lainsäädäntöään YVA-direktiivin säännösten täytäntöönpanon täsmentämiseksi. Lainsäädäntömuutokset valmistellaan niin, että lainsäädäntömuutokset kokonaisuudessaan tulisivat voimaan vuoden 2021 aikana.

Ympäristöministeriön hallinnonalalla on useita henkilötietojen käsittelyä koskevia säädöksiä, joissa tarkoitettu käsittely kuuluu yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisalaan. Tyypillisesti näissä säädetään viranomaisten tehtävien suorittamisen kannalta tarpeellisesta henkilötietojen keräämisestä tai muusta käsittelystä, sekä viranomaisten ylläpitämistä tietojärjestelmistä, rekistereistä ja muista tallennusaloista. Ympäristöministeriö on tietosuoja-asetuksen voimaantulon jälkeen tarkastellut hallinnonalaansa kuuluvaa lainsäädäntöä. Yleisen tietosuoja-asetuksen vaatimusten täyttämiseksi maa-aineslakiin on tarpeen tehdä rekisterinpitäjiä koskevia tarkennuksia.

1.2 Valmistelu

Hallituksen esitys on valmisteltu virkatyönä ympäristöministeriössä. Hallituksen esityksen tausta-aineisto on saatavilla ministeriön internetsivuilla tunnuksella [YM028:00/2020](#).

Hallituksen esityksen valmisteluun liittyen ympäristöministeriö on asettanut toimikaudelle 1.7.2020-31.12.2021 yhteistyöryhmän, jossa on edustajia ympäristöministeriön lisäksi oikeusministeriöstä, liikenne- ja viestintäministeriöstä sekä työ- ja elinkeinoministeriöstä. Yhteistyöryhmä perustettiin koordinoimaan Euroopan komissiolta saadun virallisen huomautuksen johdosta tehtävää YVA-direktiivin täytäntöönpanon täydentämistä. Yhteistyöryhmän toiminnasta on saatavilla tietoa ministeriön internetsivuilla tunnuksella [YM034:00/2020](#).

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Ympäristövaikutusten arviointia koskeva lainsäädäntö

Euroopan unionin YVA-lainsäädäntö

Ympäristövaikutusten arvioinnista on säädetty alun perin Euroopan unionissa vuonna 1985 tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista annetulla neuvoston direktiivillä 85/337/ETY. EU-maissa tästä tuli lainsäädäntöä 3. heinäkuuta 1988. Direktiiviä on muutettu kolmesti vuosina 1997, 2003 ja 2009 (Euroopan neuvoston direktiivi 97/11/EY sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivit 2003/35/EY ja 2009/31/EY). Alkuperäinen direktiivi muutoksineen kodifioitiin yhdeksi direktiiviksi antamalla uusi YVA-direktiivi vuonna 2011, ja tätä direktiiviä on sovellettu 17. helmikuuta 2012 alkaen. YVA-direktiiviä muutettiin jälleen 2014 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2014/52/EU. Direktiivi tuli saattaa osaksi EU-maiden lainsäädäntöä 16. toukokuuta 2017 mennessä.

YVA-direktiivissä annetaan säännökset YVA-menettelystä, jolla varmistetaan, että hankkeet, joilla on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia, arvioidaan ennen niiden hyväksymistä. Direktiivin liitteissä I ja II luetellaan hankkeet, joita ympäristövaikutusten arviointi koskee. Direktiivin liitteen I mukaisiin hankkeisiin sovelletaan aina YVA-menettelyä. Direktiivin liitteen II mukaisista hankkeista ympäristövaikutusten arviointi tehdään, jos viranomainen on tehnyt päätöksen arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa.

Kansallinen YVA-lainsäädäntö

Kansallisessa lainsäädännössä YVA-direktiivi toimeenpantiin 1. syyskuuta 1994 lailla ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (468/1994) sekä valtioneuvoston asetuksella ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (792/1994, jäljempänä *YVA-asetus*). YVA-lainsäädännön kokonaisuudistuksen myötä säädettiin uusi YVA-laki (252/2017). Samalla saatettiin osaksi kansallista lainsäädäntöä ne muutokset, joita YVA-direktiivin muuttamisesta annettu direktiivi 2014/52/EU edellytti. Uusi YVA-laki tuli voimaan 16. toukokuuta 2017, jolloin se kumosi vuonna 1994 voimaan tulleen lain. Samassa yhteydessä uudistettiin myös YVA-asetus (277/2017), jota on vuosien aikana uudistettu tai muutettu useaan otteeseen.

YVA-direktiivi on pantu Suomessa täytäntöön YVA-lainsäädännön lisäksi maankäyttö- ja rakennuslailla (132/1999), maankäyttö- ja rakennusasetuksella (895/1999), luonnonsuojelulailla (1096/1996) sekä lupamenettelyjä koskevien velvoitteiden osalta sektorikohtaisilla säädöksillä. Näitä ovat ympäristönsuojelulaki (527/2014) ja valtioneuvoston asetus ympäristönsuojelusta (713/2014), vesilaki (587/2011) ja valtioneuvoston asetus vesitalousasioista (1560/2011), maankäyttö- ja rakennuslaki ja maankäyttö- ja rakennusasetus, maa-ainelaki ja valtioneuvoston asetus maa-ainesten ottamisesta (925/2005), kaivoslaki (621/2011) ja kaivosasetus (391/2012), ydinenergialaki (990/1987) ja ydinenergia-asetus (161/1988), laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2015) ja valtioneuvoston asetus vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta (685/2015), laki liikennejärjestel-

mästä ja maanteistä (503/2005), ratalaki (110/2017), ilmailulaki (864/2014), laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta (603/1977) ja laki eräiden ympäristön käyttöön vaikuttavien hankkeiden lunastusluvasta (768/2004).

Maa-aineslaki

Maa-aineslain tavoitteena on ainesten otto ympäristön kestävästä kehitystä tukevalla tavalla. Tavoitteena on turvata aineiden saatavuus sekä maa-ainesmuodostumissa esiintyvä pohjavesi niin määrällisesti kuin laadullisesti vaarantamatta luonnon monimuotoisuutta. Lisäksi maa-ainesvaroja tulee käyttää säästeliäästi ja taloudellisesti. Aineksia tulee myös kierrättää ja mahdollisuuksien mukaan käyttää korvaavia materiaaleja. Maa-aineslakia sovelletaan kiven, soran, hiekan, saven ja mullan ottamiseen pois kuljetettavaksi taikka paikalla varastoitavaksi tai jalostettavaksi.

Maa-aineslaki ei koske kaivoslakiin perustuvaa aineiden ottamista eikä rakentamisen yhteydessä irrotettujen aineiden ottamista ja hyväksikäyttöä, mikäli toimenpiteellä on viranomaisen lupa tai hyväksytyt suunnitelmat. Laki ei myöskään koske aineiden ottamista vesialueella, jos se edellyttää vesilain mukaisen aluehallintoviraston luvan. Maa-ainesten ottamisessa on lisäksi noudatettava muiden lakien säännöksiä. Lupa-asiaa ratkaistaessa ja muissa viranomaispäätöksissä on erityisesti noudatettava, mitä luonnonsuojelulaissa ja sen nojalla säädetään.

Maa-ainesten ottamista säännellään maa-aineslain mukaisella lupamenettelyllä. Lupa ei ole tarpeen, jos aineksia otetaan omaa tavanomaista kotitarvekäyttöä varten asumiseen tai maa- ja metsätalouteen. Lupaa maa-ainesten ottamiseen haetaan kirjallisesti kunnan toimivaltaiselta viranomaiselta. Lupahakemuksessa esitetään keskeiset tiedot luvan hakijasta ja maa-ainesten ottamisesta. Hakemukseen liitetään tarvittaessa luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen ns. Natura-arviointi. Myös viranomaislausunnot sekä naapurien ja muiden tahojen kuulemista koskevat tiedot liitetään hakemukseen.

Maa-aineslaissa ympäristövaikutusten arvioinnin huomioimisesta lupahakemuksessa ja luvassa säädetään mainitun lain 5 §:n 3 momentissa ja 6 §:n 3 momentissa. Maa-aineslain 5 §:n 3 momentin mukaan YVA-laissa tarkoitettua hanketta koskevaan lupahakemukseen on liitettävä ympäristövaikutusten arviointiselostus ja yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä. Maa-aineslain 6 §:n 3 momentin mukaan sellaisen hankkeen, johon sovelletaan YVA-lakia, lupapäätöksestä on käytävä ilmi, miten mainitun lain mukainen arviointi on otettu huomioon. Edellä mainittu momentti sisältää viittauksen YVA-lain 4 lukuun.

Maa-aineslain 23 b §:ssä säädetään maa-ainesten ottamisen ja sen vaikutusten seurannan järjestämiseksi ylläpidettävästä tietojärjestelmästä (jäljempänä *NOTTO-järjestelmä*). NOTTO-järjestelmä sisältää keskeiset tiedot maa-aineslain mukaisista ottamisluvista sekä niihin liittyvistä otetun maa-aineksen määrä- ja laatu-tiedoista. Ottamisluvut sisältävät henkilötietoja, mm. lupahaltijan nimi- ja yhteystietoja sekä ottamispaikkojen sijaintitietoja, jotka voidaan katsoa henkilötiedoksi silloin, kun kiinteistönomistaja on luonnollinen henkilö.

Laissa viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999, jäljempänä *julkisuuslaki*) säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä maa-aineslaissa tarkoitettu lupa- ja valvontaviranomaisella on oikeus saada maksutta käyttöönsä NOTTO-järjestelmästä valvonnan ja seurannan kannalta tarpeelliset tiedot. NOTTO-järjestelmän henkilötietojen käsittelystä säädetään maa-aineslain 23 b §:ssä siten, että käsittelyssä on noudatettava henkilötietolakia.

NOTTO-järjestelmää ylläpitävät elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (jäljempänä *ELY-keskukset*) sekä Suomen ympäristökeskus, joka tilaa järjestelmän teknisen ylläpidon ELY-keskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskukselta (jäljempänä *KEHA-keskus*). NOTTO-järjestelmään liittyy myös Suomen ympäristökeskuksen ylläpitämä avoin karttapalvelu ”Maa-ainestenottoluvat ja kiviainesvarannot”, joka ei sisällä henkilötietoja.

2.2 Henkilötietojen suojaa koskeva lainsäädäntö

Euroopan unionin henkilötietojen suojaa koskeva lainsäädäntö

Yleisellä tietosuoja-asetuksella kumottiin Euroopan parlamentin ja neuvoston 24. lokakuuta 1995 antama direktiivi 95/46/EY yksilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (jäljempänä *henkilötietodirektiivi*), joka Suomessa toimeenpantiin 1. kesäkuuta 1999 voimaantulleella henkilötietolailla (523/1999). Tietosuoja-asetuksen tavoitteet vastaavat pääosin henkilötietodirektiivissä asetettuja tavoitteita. Asetus sisältää kuitenkin huomattavasti henkilötietodirektiiviä yksityiskohtaisempaa sääntelyä esimerkiksi koskien rekisterinpitäjien ja henkilötietojen käsittelijöiden velvollisuuksia, rekisteröityjen oikeuksia ja valvontaviranomaista.

Yleisessä tietosuoja-asetuksessa vahvistetaan säännöt luonnollisten henkilöiden suojelulle henkilötietojen käsittelyssä sekä säännöt henkilötietojen vapaata liikkuvuutta koskien. Sen tavoitteena on suojella luonnollisten henkilöiden perusoikeuksia ja -vapauksia, erityisesti heidän oikeuttaan henkilötietojen suojaan. Asetuksen kohde ja tavoitteet määritellään asetuksen luvussa I. Lisäksi luvussa määritellään asetuksen soveltamisalan rajaukset ja asetuksessa käytetyt keskeiset käsitteet.

Asetuksen aineellisesta soveltamisalasta säädetään asetuksen 2 artiklassa, jonka mukaan asetusta sovelletaan henkilötietojen käsittelyyn, joka on osittain tai kokonaan automaattista, sekä sellaisten henkilötietojen käsittelyyn muussa kuin automaattisessa muodossa, jotka muodostavat rekisterin osan tai joiden on tarkoitus muodostaa rekisteri. Asetusta sovelletaan sekä julkisten että yksityisten organisaatioiden suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn.

Yleisen tietosuoja-asetuksen keskeiset käsitteet määritellään asetuksen 4 artiklassa. Henkilötiedon, käsittelyn, rekisterin, rekisterinpitäjän, henkilötietojen käsittelijän, vastaanottajan ja rekisteröidyn suostumuksen käsitteet ovat olleet mukana myös henkilötietodirektiivissä, eikä niiden sisältöä ole olennaisesti muutettu uudessa asetuksessa. Yleisessä tietosuoja-asetuksessa on kuitenkin henkilötietodirektiiviin verrattuna suuri määrä täysin uusia käsitteitä, kuten profilointi, pseudonymisointi, henkilötietojen tietoturvaloukkaus ja valvontaviranomainen.

Henkilötietojen käsittelyllä tarkoitetaan asetuksen 4 artiklan 2 kohdan mukaan toimintoa tai toimintoja, joita kohdistetaan henkilötietoihin tai henkilötietoja sisältäviin tietojoukkoihin joko automaattista käsittelyä käyttäen tai manuaalisesti. Tällaisia toimintoja voivat olla esimerkiksi tietojen kerääminen, tallentaminen, järjestäminen, jäsentäminen, säilyttäminen, muokkaaminen tai muuttaminen.

Rekisterin määritelmästä säädetään asetuksen 4 artiklan 6 kohdassa. Rekisterinä pidetään kohdan mukaan mitä tahansa jäsenneiltyä henkilötietoja sisältävää tietojoukkoa, josta tiedot ovat saatavilla tietyin perustein, oli tietojoukko sitten keskitetty, hajautettu tai toiminnallinen tai

maantieteellisin perustein jaettu. Henkilötiedodirektiivissä rekisteristä käytettiin nimeä henkilötietojen käsittelyjärjestelmä. Uudessa asetuksessa termiä on kuitenkin muutettu teknologia-neutraalimmaksi.

Rekisterinpitäjällä tarkoitetaan puolestaan 4 artiklan 7 kohdan mukaan luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Jos tällaisen käsittelyn tarkoitukset ja keinot määritellään unionin tai jäsenvaltioiden lainsäädännössä, rekisterinpitäjä tai tämän nimittämistä koskevat erityiset kriteerit voidaan vahvistaa unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti.

Asetuksen 4 artiklan määritelmiin ei ole jätetty kansallista liikkumavaraa. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että rekisterinpitäjän käsitteestä ei voida poiketa säätämällä rekisterinpitäjäksi taho, jonka ei tahon henkilötietojen käsittelyn tarkoituksia ja keinoja koskeva tosiasiallinen määräysvalta huomioon ottaen voitaisi yleisen tietosuoja-asetuksen mukaan pitää rekisterinpitäjänä.

Kansallinen henkilötietojen suoja koskeva lainsäädäntö

Vuoden 2019 alussa voimaantullut tietosuojalaki (1050/2018) täydentää ja täsmentää yleistä tietosuoja-asetusta ja sen kansallista soveltamista. Lakia sovelletaan tietosuoja-asetuksen 2 artiklan soveltamisalan mukaisesti. Lisäksi lakia sovelletaan mainitun artiklan 2 kohdan a ja b alakohdissa tarkoitetun toiminnan yhteydessä, ellei muualla laissa toisin säädetä. Lakia ei sovelleta valtiopäivätoimintaan, eikä sellaiseen henkilötietojen käsittelyyn, josta säädetään henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetussa laissa (1054/2018). Laki on luonteeltaan yleislaki, josta voidaan poiketa erityislainsäädännössä tietosuoja-asetuksen asettaman harkintamarginaalin puitteissa.

Tietosuojalain 2 luvussa säädetään henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteista eräissä tapauksissa. Tietosuojalain 3 luvussa on säädökset kansallisesta valvontaviranomaisesta. Tietosuoja-asetuksen mukaisena kansallisena valvontaviranomaisena toimii tietosuojalain 8 §:n mukaan oikeusministeriön yhteydessä toimiva tietosuojaavaltuutettu.

Lain 4 luvussa säädetään oikeusturvasta ja seuraamuksista. Rekisteröidyllä on lain 21 §:n mukaan oikeus saattaa asiansa tietosuojaavaltuutetun käsiteltäväksi, jos rekisteröity katsoo, että häntä koskevien henkilötietojen käsittelyssä rikotaan sitä koskevaa lainsäädäntöä. Tietosuojalain luvussa 5 on säännöksiä tietojenkäsittelyn erityistilanteista. Lain 28 §:ään sisältyy säännös julkisuusperiaatteen soveltamisesta henkilötietojen käsittelyssä. Sen mukaan oikeuteen saada tieto ja muuhun henkilötietojen luovuttamiseen viranomaisen henkilörekisteristä sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta säädetään.

Julkisuuslaki on viranomaisen asiakirjojen julkisuutta koskeva yleislaki, joka on tullut voimaan 1. joulukuuta 1999. Siinä säädetään oikeudesta saada tieto viranomaisten julkisista asiakirjoista, asiakirjojen salassapidosta ja muista tietojen saantia koskevista yleisten ja yksityisten etujen suojaamiseksi välttämättömistä rajoituksista. Julkisuuslailla täsmennetään perustuslain 12 §:n 2 momentissa säädettyä julkisuusperiaatetta. Julkisuuslain 1 §:ssä toistetaan jo perustuslaissa todettu lähtökohta, jonka mukaan viranomaisen asiakirjat ovat lähtökohtaisesti julkisia, ellei toisin säädetä. Poikkeuksesta asiakirjojen julkisuuteen voidaan säätää joko julkisuuslaissa tai erityislain-säädännössä.

Viranomaisten asiakirjojen julkisuus koskee lähtökohtaisesti myös henkilötietoja sisältäviä asiakirjoja. Julkisuuslain 16 §:n 3 momentissa säädetään kuitenkin erikseen tiedon antamisesta

viranomaisen henkilökisteristä. Kyseisen momentin mukaan viranomaisen henkilökisteristä saa antaa henkilötietoja sisältävän kopion tai tulosteen tai sen tiedot sähköisessä muodossa, jollei laissa ole toisin erikseen säädetty, jos luovutuksensaajalla on henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja. Suoramarkkinointia ja mielipide- tai markkinatutkimusta varten henkilötietoja saa kuitenkin luovuttaa momentin nojalla vain, jos niin erikseen säädetään tai jos rekisteröity on antanut siihen suostumuksensa. Viranomaisen tulee siis henkilötietojen luovuttamista harkitessaan arvioida sitä, onko tietojen vastaanottajalla voimassa olevan lainsäädännön mukainen käsittelyperuste tietojen käsittelylle tai onko rekisteröity antanut luovuttamiselle erikseen suostumuksensa.

Useat henkilötiedoista ovat myös julkisuuslain 24 §:n nojalla salassa pidettäviä. Pykälän 1 momentin 23-32 kohtiin on koottu yksityisyyden suojan turvaamiseksi salassa pidettävänä pidettävät tiedot. Näihin lukeutuu muun muassa tiedot henkilön salaisiksi ilmoittamista yhteystiedoista, poliittisesta vakaumuksesta, henkilön yksityiselämän piirissä esittämistä mielipiteistä, vapaa-ajan harrastuksista tai perhe-elämästä. Salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta viranomaisesta on säädetty rajoitetummin lain luvussa 7.

2.3 Ympäristövaikutusten arviointia koskevat kansainväliset sopimukset

Espoon sopimus

Valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arviointia säätelee YK:n Euroopan talouskomission valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnin yleissopimus, ns. Espoon sopimus (E/ECE/1259, Convention on Environmental Impact Assessment in a Transboundary Context, Espoo Convention). Espoon sopimuksen osapuolina olevilla valtioilla on oikeus osallistua toisessa valtiossa käynnissä olevaan ympäristövaikutusten arviointiin, mikäli arvioitavan hankkeen ympäristövaikutukset kohdistuvat kyseiseen valtioon.

Espoon sopimus solmittiin vuonna 1991. Suomi ratifioi sopimuksen vuonna 1995, ja sopimus saatettiin voimaan asetuksella valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arviointia koskevan yleissopimuksen voimaansaattamisesta (SopS 67/1997). Espoon sopimusta muutettiin vuonna 2004. Nämä muutokset saatettiin Suomessa voimaan vuonna 2017 valtioneuvoston asetuksella valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista tehdyn yleissopimuksen muuttamisesta (SopS 81/2017).

Suomen ja Viron välinen YVA-sopimus

Suomella on kahdenvälinen sopimus Viron kanssa valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista. Tämä sopimus on saatettu voimaan vuonna 2002 tasavallan presidentin asetuksella Viron kanssa valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista tehdyn sopimuksen voimaansaattamisesta (SopS 51/2002). Sopimuksella tehostetaan kahdenkeskistä yhteistyötä ympäristövaikutusten arvioinnissa etenkin valtioiden rajat ylittävien vaikutusten osalta. Sopimus noudattelee pitkälti Espoon sopimusta, mutta lisäksi sopimuksessa sovittiin vuosittain kokoontuvasta, neuvoa-antavasta ympäristövaikutusten arviointikomissiosta.

2.4 Henkilötietojen suojaa koskevat kansainväliset sopimukset

Tietosuojayleissopimus

Euroopan neuvosto hyväksyi vuonna 1981 yksilöiden suojelua henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä koskevan yleissopimuksen (ETS nro 108, jäljempänä *tietosuojayleissopi-*

mus). Se tuli kansainvälisesti voimaan vuonna 1985. Sopimuksen tarkoituksena on turvata jokaisen sopimusosapuolen alueella olevan henkilön oikeudet ja vapaudet henkilötietojen automaattisessa käsittelyssä. Erityisesti tarkoituksena on turvata heidän oikeutensa yksityisyyden suojaan.

Tietosuojayleissopimuksen piiriin kuuluvat automaattisesti käsiteltävät henkilörekisterit ja henkilötietojen automaattinen tietojenkäsittely sekä julkisella että yksityisellä sektorilla. Sopimuksen 4 artikla velvoittaa sopimuksen osapuolet kansallisessa lainsäädännössä toteuttamaan sopimuksen II luvussa tarkoitettut tietosuojaperiaatteet, jotka koskevat muun muassa käsiteltävien tietojen laatua, tietoturvaa ja erityisiä tietoryhmiä.

Tietosuojayleissopimusta täydennettiin vuonna 2001 valvontaviranomaisia ja tietojen siirtoa rajojen yli koskevalla lisäpöytäkirjalla (ETS nro 181). Samaan aikaan yleisen tietosuoja-asetuksen valmistelun kanssa on ollut valmisteilla uusi yleissopimuksen muuttamista koskeva pöytäkirja, jonka tarkoituksena on ollut saattaa 1980-luvulla laadittu sopimus vastaamaan tietojen käsittelyn muutoksien aiheuttamia muutostarpeita samaan tapaan kuin yleisen tietosuoja-asetuksen. Kyseinen lisäpöytäkirja avattiin allekirjoittamista varten vuonna 2018.

Suomen osalta tietosuojayleissopimus tuli voimaan vuonna 1992 (SopS 35-36/1992) ja sen lisäpöytäkirja vuonna 2018 (SopS 78/2012). Suomi on allekirjoittanut sopimuksen muutospöytäkirjan vuonna 2018, mutta sen hyväksymistä ja voimaansaattamista koskeva hallituksen esitys (HE 30/2020 vp) on tällä hetkellä valiokuntakäsittelyssä. Tietosuojayleissopimus ja sen pöytäkirjat kuuluvat Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden jaettuun toimivaltaan. Suomen toimivaltaan sopimus kuuluu siltä osin, kun kyse on unionin oikeuden ulkopuolelle jäävään toimintaan liittyvästä henkilötietojen käsittelystä.

Euroopan ihmisoikeussopimus

Euroopan neuvosto hyväksyi vuonna 1950 yleissopimuksen ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi (SopS 19/1990, jäljempänä *Euroopan ihmisoikeussopimus*). Sopimus astui kansainvälisesti voimaan vuonna 1953. Sopimus oli ensimmäinen Euroopan neuvoston hyväksymistä sopimuksista ja sen ratifiointi on edellytyksenä neuvostoon liittymiselle. Ihmisoikeussopimusta on täydennetty vuosien varrella useilla lisäpöytäkirjoilla.

Sopimusosapuolet ovat sopimuksen nojalla velvoitettuja takaamaan jokaiselle lainkäyttövaltaansa kuuluvalla sopimuksessa määritellyt oikeudet ja vapaudet. Tämän toteutumiseksi on sopimuksen nojalla perustettu Euroopan ihmisoikeustuomioistuin. Sopimuksen jäsenvaltioiden kansalaiset voivat nostaa ihmisoikeustuomioistuimessa sopimuksen nojalla kanteen, mikäli he katsovat, että jäsenvaltiot ovat loukanneet heidän sopimuksessa tarkoitettuja oikeuksiaan tai vapauksiaan.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 8 artiklan mukaan jokaisella on oikeus nauttia yksityis- ja perhe-elämäänsä, kotiinsa ja kirjeenvaihtoonsa kohdistuvaa kunnioitusta. Artiklan on Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännössä katsottu kattavan myös henkilötietojen suojan.

Suomi allekirjoitti Euroopan ihmisoikeussopimuksen vuonna 1989 ja se ratifioitiin vuonna 1990.

2.5 Nykytilan arviointi

YVA-lakia ja sen nojalla annettuja asetuksia on täydennetty ja täsmennetty useaan kertaan vuosien aikana. Viimeisin kokonaisuudistus on tehty vuonna 2017 voimaan tulleeseen lakiin, jossa

lakia selkiytettiin direktiivimuutosten täytäntöönpanon ohella. Tässä esityksessä ehdotettavat muutokset YVA-lakiin ovat luonteeltaan pääosin teknisiä.

Hankkeen määritelmän lisääminen lakiin

Voimassa oleva YVA-lain 2 §:ssä säädetään lain keskeisistä käsitteistä, joita ovat ympäristövaikutus, ympäristövaikutusten arviointimenettely, ympäristövaikutusten arviointiohjelma, ympäristövaikutusten arviointiselostus, hankkeesta vastaava, yhteysviranomainen, osallistuminen, perusteltu päätelmä ja lupa. Kyseinen pykälä ei kuitenkaan sisällä hankkeen määritelmää. YVA-direktiivin 1 artiklan 2 kohdan a alakohdassa hankkeella tarkoitetaan rakennustyön tai muun laitoksen tai suunnitelman toteuttamista sekä muuta luonnonympäristöön ja maisemaan kajoamista mukaan lukien maaperän luonnonvarojen hyödyntäminen. Kansallisen YVA-lainsäädännön tulkinnassa hanke käsitetään pitkälti samalla tavalla kuin YVA-direktiivin määritelmässä.

Euroopan unionin tuomioistuin on tulkinnut YVA-direktiivin soveltamisalaa laajasti ja on viime vuosina antanut useita ratkaisuja, joissa keskeisenä kysymyksenä on ollut, mikä tulkitaan hankkeeksi. Aiemmassa oikeuskäytännössään (mm. asiat C-2/07, C-275/09 ja C-121/11) unionin tuomioistuin on katsonut, että hankkeeseen tulee liittyä töitä tai kajoamista, joilla muutetaan paikan fyysistä olotilaa, jotta kyse on YVA-direktiivin mukaisesta hankkeesta. Tuomioistuin on katsonut, että pelkkä toimintaa koskevan luvan uusiminen tai muuttaminen ei tarkoita alueen olosuhteiden fyysistä muuttamista, jolloin näihin ei tule YVA-direktiivi sovellettavaksi.

Euroopan unionin tuomioistuimen tulkintalinja on kuitenkin muuttunut aiemmasta, kun asiassa C-411/17 tuomioistuin katsoi, että pysäytetyn ydinvoimalaitoksen teollisen sähköntuotantominnan käynnistämiseksi uudelleen sekä toiminnassa olevan ydinvoimalaitoksen käytöstä poistamisen ja sen teollisen toiminnan lopettamisen määräajan lykkäämiseksi annetun lain säätäminen täytti YVA-direktiivin mukaisen hankkeen määritelmän. Tuomioistuimen kanta perustui siihen, ettei kyseessä ollut pelkästään pysäytetyn laitoksen käynnistäminen uudelleen ja käyttöön pidentäminen vaan kokonaisuuteen liittyi voimaloiden modernisointitöitä, jotka olivat omiaan vaikuttamaan alueen fyysiseen olotilaan siten kuin unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä tarkoitetaan.

Hankkeen määritelmän lisääminen YVA-lakiin katsotaan tarpeelliseksi nykyisen oikeustilan selventämiseksi. Hankkeen määritelmä ja sen tulkinta ovat keskeisessä asemassa esimerkiksi silloin, kun viranomainen on tekemässä päätöstä arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa.

Työ- ja elinkeinoministeriön yhteysviranomaistehtävien laajentaminen

Voimassa olevan YVA-lain mukaan työ- ja elinkeinoministeriö toimii yhteysviranomaisena ja tekee päätöksen arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa ydinenergialaissa tarkoitetuissa ydinlaitoksia koskevilla hankkeilla. Ydinenergialain 1 momentin 5 kohdassa ydinlaitoksella tarkoitetaan ydinenergian aikaansaamiseen käytettäviä laitoksia, tutkimusreaktorit mukaan luettuina, ydinjätteiden laajamittaista loppusijoitusta toteuttavia laitoksia sekä ydinaineen ja ydinjätteen laajamittaiseen valmistamiseen, tuottamiseen, käyttämiseen, käsittelyyn tai varastointiin käytettäviä laitoksia.

Nykyinen tarkkalinjainen rajausta pelkkiin ydinlaitoshankkeisiin on aiheuttanut käytännössä tilanteita, joissa on ollut epäselvyyttä siitä, voiko työ- ja elinkeinoministeriö toimia yhteysviranomaisena sellaisissa hankkeissa, jotka eivät ole ydinenergialaissa tarkoitettuja ydinlaitoksia. Siksi on tarpeen tarkistaa YVA-lain 10 §:n toisen virkkeen sekä 11 §:n 3 momentin sanamuotoa.

Ydinenergialaki on työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalaan kuuluva laki. Ministeriö vastaa ydinenergialainsäädännön kehittamisestä, valmistelee lupapäätökset sekä ohjaa ydinjätehuollon suunnittelua ja toteutusta. Ministeriöllä ydinenergia-alan ylimpänä toimijana on asiantunte-musta toimia yhteysviranomaisena myös muissa ydinenergialaissa tarkoitetuissa laitoksia kos-kevissa hankkeissa kuin pelkästään ydinlaitoksia koskevissa hankkeissa. Voimassa olevassa YVA-laissa ministeriön mahdollisuudet toimia yhteysviranomaisena on kuitenkin rajattu pel-kästään ydinlaitoksia koskeviin hankkeisiin.

Arviointiohjelmasta ja arviointiselostuksesta kuultavat viranomaiset

YVA-direktiivin 6 artiklan 1 kohdassa säädetään, että niille ympäristöasioista vastaaville tai paikallisen tai alueellisen toimivallan perusteella toimiville viranomaisille, joita hanke toden-näköisesti koskee, annetaan mahdollisuus ilmaista kantansa hankkeen toteuttajan toimittamien tietojen ja lupahakemuksen osalta. Tätä varten jäsenvaltioiden on nimettävä viranomaiset, joita asiassa on kuultava, joko yleisesti tai tapauskohtaisesti.

YVA-lain 17 §:ssä säädetään arviointiohjelmasta kuulemisesta ja 20 §:ssä arviointiselostuksesta kuulemisesta. Yhteysviranomaisen on pyydettävä tarvittavat lausunnot arviointiohjelmasta ja arviointiselostuksesta sekä varattava tilaisuus mielipiteiden esittämiseen. Näissä säännöksissä ei hankkeen vaikutusalueen kuntia lukuun ottamatta kuitenkaan nimetä, keitä viranomaisia on kuultava.

Käytäntönä on ollut jo tähän asti, että yhteysviranomaisen kuulee varsin laajasti eri viranomai-sia YVA-menettelyn yhteydessä. Arviointiohjelmasta ja arviointiselostuksesta kuultavien vi-ranomaisen nimeäminen YVA-lakiin on pääosin voimassa olevan oikeustilan kirjaamista la-kiin, mutta se on tarpeen Euroopan komission antaman virallisen huomautuksen johdosta.

Kansainvälistä kuulemistä koskeva menettely

YVA-lain 5 luvussa säädetään valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnista. YVA-lain 5 luku sisältää säännökset Suomen lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueella toteutetta-viin hankkeisiin liittyvästä kansainvälisestä kuulemisesta sekä toisen valtion lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueella toteutettavista hankkeista. YVA-lain 29 §:n mukaisesti toiselle jäsenvaltiolle on toimitettava ilmoitus hankkeesta ja arviointiohjelma tarvittavine käännöksineen. Ilmoituk-seen sisällytettävistä tiedoista säädetään 29 §:n 2 momentissa. Edellä mainittua pykälää on tar-peen täydentää Euroopan komissiolta saadun virallisen huomautuksen johdosta.

YVA-direktiivin 6 artiklan 3 kohdan b alakohta sisältää velvoitteen toimittaa toiselle jäsenval-tiolle tietoja viranomaisille annettavista tärkeimmistä selvityksistä ja ohjeista, kun yleisölle jota asia koskee, on tiedotettu YVA-hankkeesta direktiivin 6 artiklan 2 kohdan mukaisesti. Kysei-sellä kohdalla on pantu täytäntöön Århusin sopimuksen velvoitteita. Århusin sopimuksen täy-täntöönpano-opas (The Århus Convention, Implementing Guide; United Nations Economic Commission for Europe; Second edition, 2014, p. 153) käyttää termiä ”selvitykset ja ohjeet” (engl. *reports and advice*) niin, että se kattaa laajasti erilaiset viranomaiselle annettavat tuotok-set, jotka voivat tulla konsulteilta, muilta viranomaisilta, asiantuntijaelimiltä tai yleisöltä. Nämä selvitykset ja ohjeet voivat olla esimerkiksi tutkimuksia, kustannus-hyötyanalyyssejä, teknisiä tai tieteellisiä raportteja sekä sosiaali- tai terveysvaikutusten arviointeja. Näihin selvityksiin ja ohjeisiin tulisi lukea myös viranomaisen antamat lausunnot ja mielipiteet, jotka on annettu ym-päristövaikutusten arviointia koskevien dokumenttien laadun arvioimiseksi.

YVA-lain kontekstissa edellä mainittujen selvitysten ja ohjeiden ymmärretään tarkoittavan viranomaisten asiassa antamia lausuntoja ja yleisön, jota asia koskee, mielipiteitä sekä YVA-yhteysviranomaisen antamaa lausuntoa arviointiohjelmasta ja perusteltua päätelmää, jotka sisältävät yhteenvedon edellä mainituista lausunnoista ja mielipiteistä. YVA-lain 29 § ei täysin kata YVA-direktiivin 6 artiklan 3 kohdan a ja b alakohdan vaatimuksia, sillä edellä mainitussa pykälässä ei säädetä yhteysviranomaisen arviointiohjelmasta antaman lausunnon ja perustellun päätelmän lähettämisestä toiselle valtiolle.

Espoon sopimuksen 6 artiklan 2 kohdan mukaisesti aiheuttajaosapuolen eli sen, jonka lainkäyttövallan piirissä ehdotettu hanke esitetään toteutettavaksi, on toimitettava hanketta koskeva lopullinen päätös sekä tiedot päätöksen perusteena olevista seikoista ja näkökohdista kohdeosapuolelle eli sille, johon ehdotetun hankkeen valtioiden rajat ylittävä vaikutus todennäköisesti kohdistuu. Tämä säännös sisältyy YVA-lain 29 §:n 5 momenttiin. YVA-direktiivi velvoittaa tämän lisäksi, että lupahakemus on toimitettava toiselle jäsenvaltiolle. Espoon sopimukseen ei sisälly tällaista velvoitetta eikä lupahakemuksen toimittamisesta toiselle valtiolle säädetä myöskään voimassa olevassa YVA-laissa.

YVA-lakiin on siten tarpeen säätää uusi pykälä, joka sisältää säännökset lupahakemuksen toimittamisen YVA-menettelyyn osallistuvalla toisella jäsenvaltiolla sekä lupapäätöksen toimittamisesta ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn osallistuneelle toiselle valtiolle. Lupahakemuksen toimittamisesta säätäminen YVA-laissa on tarpeen YVA-direktiivin asianmukaisen täytäntöönpanon varmistamiseksi. Uuteen pykälään siirrettäisiin YVA-lain 29 §:n 5 momentissa oleva säännös lupapäätöksen toimittamisesta toiselle valtiolle.

YVA-lain liitteisiin tehtävät muutokset

Euroopan komission antaman virallisen huomautuksen johdosta YVA-lain liitteen 1 (jäljempänä *hankeluettelo*) 5 kohdan a alakohtaan on tarve tehdä sanamuototarkistus, jotta edellä mainittu kohta vastaa YVA-direktiivin liitteen I 18 kohdan a alakohdan muotoilua.

YVA-lain liite 2 sisältää tekijät, joita käytetään päätettäessä ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamisesta YVA-lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitettuun hankkeeseen (arviointimenettelyn soveltaminen yksittäistapauksessa). Liitteeseen 2 on tarpeen tuoda YVA-asetuksen 2 §:ssä olevat, luonnonympäristön sietokykyyn liittyvät arviointitekijät, jotta liite 2 vastaa tarkemmin YVA-direktiivin liitettä III. Tämän muutoksen myötä YVA-asetuksen 2 § voitaisiin kumota.

Maa-aineslakiin tehtävät muutokset

Maa-aineslaki on yksi YVA-hankkeiden lupamenettelyihin sovellettavista sektorikohtaisista säädöksistä. Maa-aineslaki ei sisällä säännöksiä niitä tilanteita varten, jos maa-ainestenottohankkeella katsotaan olevan todennäköisesti merkittäviä valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia, jolloin hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn vireillä ollessa on järjestettävä kansainvälinen kuuleminen. Maa-aineslakiin on tarpeen tehdä viittaussäännös tällä esityksellä säädettäväksi ehdotettavaan YVA-lain 29 a §:ään, jossa annetaan tarkempia säännöksiä lupaviranomaisen velvollisuuksista kansainvälisessä kuulemismenettelyssä.

Maa-aineslain 23 b §:ssä säädetään maa-ainesten ottamisen ja sen vaikutusten seurannan järjestämiseksi ylläpidettävästä tietojärjestelmästä, NOTTO-järjestelmästä. Järjestelmä sisältää keskeiset tiedot maa-aineslain mukaisista ottamisluvista sekä niihin liittyvistä otetun maa-aineksen määrä- ja laatu-tiedoista. Ottamislupiin sisältyy henkilötiedoiksi luokiteltavia tietoja. Kyseisessä pykälässä on tarpeen säätää yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisista rekisterinpitäjistä, jotka

vastaisivat henkilötietojen käsittelyä koskevasta päätöksenteosta. Pykälästä on tarpeen korjata myös viittaus vanhaan henkilötietolakiin.

3 Tavoitteet

Hallituksen esityksen tavoitteena on täydentää YVA-direktiivin täytäntöönpanoa kansallisessa lainsäädännössä. Esityksen tavoitteena on edistää ympäristövaikutusten arvioinnin huomioon ottamista ympäristövaikutusten arviointia edellyttävien hankkeiden suunnittelussa ja päätöksenteossa. Hallituksen esityksen tavoitteena on myös lisätä kaikkien tiedonsaantia ja osallistumismahdollisuuksia valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnissa.

Esityksen tavoitteena on lisäksi tehdä yleisestä tietosuojasetuksesta ja henkilötietojen suojaamista koskevan kansallisen lainsäädännön muutoksista johtuvat muutokset maa-aineslakiin. Maa-aineslakiin tehtävät muutokset ottaisivat huomioon toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset ja nykyaikaisen henkilötietojen suojaamista vaatimukset.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettuun lakiin ehdotetaan muutoksia YVA-direktiivin täytäntöönpanon täydentämiseksi.

YVA-lakiin tehtäisiin täydennyksiä lain määritelmiin sekä YVA-ohjelmasta ja YVA-selostuksesta kuultaviin viranomaisiin. Lisäksi tehtäisiin muutoksia yhteysviranomaista ja toimivaltaista viranomaista koskeviin säännöksiin sekä kansainvälistä kuulemista koskeviin säännöksiin. Esityksessä ehdotetaan muutettavan YVA-lain 2, 3, 10, 11, 17, 20, 26 ja 29 §:ää sekä säädettävän uusi 29 a §. YVA-lain liitteisiin 1 ja 2 tehtäisiin teknisiä muutoksia, jotta ne vastaavat tarkemmin YVA-direktiiviä.

Maa-aineslain 13 ja 19 §:ään ehdotetaan lisättävän viittaussäännös tässä esityksessä ehdotettavaan uuteen YVA-lain 29 a §:ään niitä tilanteita varten, jos maa-ainestenottohankkeella katsotaan olevan todennäköisesti merkittäviä valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia ja hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettelyn yhteydessä on toteutettava kansainvälinen kuuleminen. Viittaussäännös tehtäisiin maa-aineslakiin Euroopan komission antaman virallisen huomautuksen johdosta.

Lisäksi maa-aineslain 23 b §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että pykälän 4 momentissa säädettäisiin yleisen tietosuojasetuksen mukaisista rekisterinpitäjistä. Rekisterinpitäjinä toimisivat samaan tapaan kuin ympäristönsuojelun tietojärjestelmässä tietojärjestelmien ylläpitäjät. Ylläpitäjät vastaisivat käytännössä henkilötietojen käsittelyä koskevasta päätöksenteosta. Samalla pykälän 3 momentista korjattaisiin viittaus vanhaan henkilötietolakiin.

YVA-lakiin ja maa-aineslakiin kohdistuvat esitykset ovat pääosin lakitekniisiä tarkennuksia, joilla ei ole juurikaan vaikutusta nykyiseen viranomaiskäytäntöön.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

YVA-lakiin tehtävien muutosten vaikutukset viranomaisiin

Arviointiohjelmasta ja arviointiselostuksesta kuultavien viranomaisten nimeäminen YVA-laissa ei muuttaisi nykyistä viranomaiskäytäntöä, eli jatkossakin YVA-yhteysviranomaisen vastaisi lausuntojen pyytämistä eri viranomaisilta. Viranomaisten nimeäminen laissa täsmentäisi sitä, miltä viranomaisilta lausunto olisi ainakin pyydettävä. Tämä ei kuitenkaan poissulkisi sitä, että yhteysviranomaisen ei voisi kuulla myös muita viranomaisia kuin laissa nimetyt viranomaisia. Viranomaisten nimeäminen laissa olisi voimassa olevan käytännön kirjaamista lakiin, sillä yhteysviranomaiset kuuluvat jo nykyisin laajasti eri viranomaisia YVA-menettelyn aikana.

Voimassa olevan YVA-lain 10 §:n mukaan työ- ja elinkeinoministeriö toimii yhteysviranomaisena ydinenergialaissa tarkoitetuissa ydinlaitoksia koskevissa hankkeissa. Työ- ja elinkeinoministeriön yhteysviranomaisen roolin laajentaminen myös muihin kuin ydinlaitoksia koskeviin ydinenergialaissa tarkoitettuihin hankkeisiin voisi lisätä työ- ja elinkeinoministeriölle yhteysviranomais tehtäviä, kun ministeriön johdettavaksi tulisi myös muiden kuin ydinlaitoshankkeiden YVA-menettelyt. Työ- ja elinkeinoministeriön käsiteltäväksi tulevien YVA-menettelyiden määrä todennäköisesti lisääntyisi hieman, mutta ei merkittävästi. Yhteysviranomaisroolin laajentaminen myös muihin kuin ydinlaitoshankkeisiin turvaisi sen, että YVA-yhteysviranomaisella olisi riittävä asiantuntemus ja kokemus tällaisten hankkeiden YVA-menettelyissä.

Esityksellä säädettäisiin uusi 29 a §, joka sisältäisi lupaviranomaiselle kohdistetun velvollisuuden toimittaa YVA-hanketta koskeva lupahakemus ympäristöministeriölle, joka toimittaa sen toiselle jäsenvaltiolle. Tämän lisäksi uuteen säännökseen siirrettäisiin voimassa olevassa YVA-lain 29 §:n 5 momentissa oleva velvollisuus toimittaa lupapäätös ympäristöministeriölle, joka toimittaa sen ympäristövaikutusten arviointiin osallistuneelle toiselle jäsenvaltiolle.

Tiedotettaessa YVA-hankkeesta yleisölle on YVA-direktiivin 6 artiklan 2 kohdan mukaisesti annettava tiedoksi muiden tietojen ohella myös lupahakemus. YVA-direktiivin 9 artiklan 1 kohdan mukaan toimivaltaisen viranomaisen on tiedotettava luvan myöntämiseksi tai myöntämättä jättämisestä tehtävästä päätöksestä muiden tietojen ohella. Uusi lupaviranomaisia koskeva säännös vahvistaisi näiden velvoitteiden täytäntöönpanoa kansallisessa lainsäädännössä niissä hankkeissa, joita koskee valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arviointi.

Edellä mainittujen velvoitteiden toteuttaminen ei vaikuttaisi merkittävästi lupaviranomaisten resursseihin, sillä tilanteita, joissa säännös tulisi sovellettavaksi, on verraten harvoin vuositasolla. Velvoitteiden toteuttaminen edellyttäisi kuitenkin yhteistyötä lupaviranomaisen ja ympäristöministeriön välillä. Lupaviranomainen vastaisi toiselle valtiolle toimitettavien lupahakemuksen ja -päättökseen käännösten kustannuksista, joten kustannukset tältä osin saattavat hieman lisääntyä.

Valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arviointi maa-ainestenottohankkeissa

Maa-aineslain 13 ja 19 §:ään ehdotetuilla muutoksilla täydennettäisiin YVA-direktiivin 7 artiklan täytäntöönpanoa kansallisessa lainsäädännössä Euroopan komission antaman virallisen huomautuksen johdosta. Käytännössä tilanteita, joissa ehdotetut säännökset tulisivat sovellettavaksi, olisi äärimmäisen harvoin ja todennäköisesti koskisivat hankkeita, joissa maa-aineslupahakemus ja ympäristölupahakemus käsitellään yhdessä. Siten ehdotetuilla muutoksilla ei katsota olevan merkittävää vaikutusta maa-aineslain mukaisten lupaviranomaisten resursseihin. Kustannukset lupahakemusten ja -päättökseen kääntämisestä ehdotettaisiin katettavan lupaviranomaisten varoista, joten kustannukset tältä osin saattaisivat hieman lisääntyä.

Maa-aineslain 23 b §:n mukaisen tietojärjestelmän rekisterinpitäjäyys

Tietosuojasääntelyn uudistaminen on tuonut henkilötietoja käsitteleville organisaatioille mukanaan uusia velvollisuuksia ja tarpeen tarkistaa organisaatioiden henkilötietojen käsittelyä koskevia toimintatapoja. Toimintatapojen muutosten seurauksena organisaatioille on aiheutunut taloudellisia kustannuksia, jotka ovat liittyneet muun muassa lisääntyneisiin resurssi- ja osaamistarpeisiin. Nämä kustannukset ovat kuitenkin aktualisoituneet jo tietosuojasääntelyn toimeenpanovaiheessa, eikä tällä esityksellä voida katsoa olevan samanlaisia kustannusvaikutuksia sen vaikutuspiirissä oleville toimijoille.

Esityksen keskeisimpänä vaikutuksena voidaan katsoa olevan rekisterinpitäjyydestä säättämisestä johtuva positiivinen vaikutus eri väestöryhmien oikeuksien toteutumiseen. Erityisesti esityksellä on vaikutuksia niihin ympäristöhallinnon asiakkaisiin, joiden henkilötietoja käsitellään esitettyjen muutosten kohteena olevissa tietojärjestelmissä. Rekisterinpitäjän roolien vahvistaminen lainsäädännössä voi osaltaan auttaa asiakkaita hahmottamaan, keneltä he voivat vaatia lainmukaisten oikeuksiensa toteuttamista.

5 Lausuntopalaute

Luonnos hallituksen esitykseksi oli lausuntokierroksella Lausuntopalvelu.fi –palvelussa xx.xx.2020 alkaen. Esitysluonnoksesta pyydettiin lausuntoa x taholta ja lausuntoja saatiin x kpl. Lausunnon antoivat seuraavat tahot...

6 Säännöskohtaiset perustelut

6.1 Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä

2 §. Määritelmät. Pykälään lisättäisiin uusi 10 kohta, jossa määritellään hanke. Hankkeella tarkoitettaisiin laitoksen, toiminnon tai muun rakennustyön toteuttamista sekä muuta luonnonympäristöön tai maisemaan kajoamista mukaan lukien luonnonvarojen hyödyntäminen. Uuden 10 kohdan lisäämisen vuoksi 2 §:n 9 kohdan lopusta poistettaisiin piste ja lisättäisiin puolipiste merkiksi luettelon jatkumisesta. Muiden määritelmien osalta säännös vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan lain 2 §:ää.

Ehdotettu hankkeen määritelmä vastaisi YVA-direktiivin 1 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaista määritelmää ja Espoon sopimuksessa (valtioiden rajat ylittävien ympäristövaikutusten arvioinnin yleissopimus) olevaa määritelmää. YVA-direktiivissä hankkeella tarkoitetaan rakennustyön tai muun laitoksen tai suunnitelman toteuttamista tai muuta luonnonympäristöön ja maisemaan kajoamista mukaan lukien maaperän luonnonvarojen hyödyntäminen. Espoon sopimuksen 1 artiklan V kohta sisältää määritelmän ”ehdotettu hanke”. Ehdotetulla hankkeella tarkoitetaan kaikkea toimintaa tai toiminnan huomattavaa muutosta, jonka toteuttamisesta toimivaltainen viranomaislainen päättää sovellettavan kansallisen menettelyn mukaisesti. YVA-direktiivin ja Espoon sopimuksen mukaiset hankkeen määritelmät eivät ole yhteneviä.

Suomen YVA-lainsäädännössä hanke on tulkittu edellä mainittujen määritelmien edellyttämällä tavalla, vaikka siitä ei ole aiemmin erikseen säädetty YVA-laissa. Lakiin lisättävä hankkeen määritelmä selkeyttäisi sitä, mihin hankkeisiin YVA-menettely tulee sovellettavaksi.

3 §. Lain soveltamisala ja arviointimenettelyn soveltaminen. Pykälän 3 momentti sisältää valtuussäännöksen, jonka mukaan hankkeen ominaisuuksista, sijainnista ja sen vaikutusten luonteesta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Valtuussäännös ehdotetaan kumottavan, sillä tällä esityksellä YVA-lain liitteen 2 kohdan 2 alakohtaan c sisällytetäisiin YVA-asetuksen 2 §:n kohdat §-8. Näin ollen edellä mainittu valtuussäännös on tarpeeton ja ehdotetaan poistettavaksi 3 momentista.

10 §. Yhteysviranomainen. Ympäristövaikutusten arviointia edellyttävän hankkeen YVA-menetelyssä yhteysviranomaisena toimii pääsääntöisesti ELY-keskus. Ydinenergialaissa tarkoitetuissa ydinlaitoksia koskevissa hankkeissa yhteysviranomaisena toimii kuitenkin työ- ja elinkeinoministeriö.

Pykälän 1 momentin toisen virkkeen muotoilua ehdotetaan muutettavan niin, että työ- ja elinkeinoministeriö toimisi yhteysviranomaisena, kun hanke koskee ydinenergialaissa tarkoitettua ydinlaitosta tai muuta sellaista laitosta, jossa ydinjätteitä käsitellään, varastoidaan tai loppusijoitetaan. Virkkeen muotoilua muuttamalla työ- ja elinkeinoministeriö voisi toimia yhteysviranomaisena myös muissa kuin ydinenergialaissa tarkoitettuja ydinlaitoksia koskevissa hankkeissa.

Ydinenergialain 3 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaan ydinlaitoksella tarkoitetaan ydinenergian aikaansaamiseen käytettäviä laitoksia, tutkimusreaktorit mukaan luettuina, ydinjätteiden laajamittaista loppusijoitusta toteuttavia laitoksia sekä ydinaineen ja ydinjätteen laajamittaiseen valmistamiseen, tuottamiseen, käyttämiseen, käsittelyyn tai varastointiin käytettäviä laitoksia.

Ydinenergialain 3 §:n 1 momentin 5 kohdan a alakohdan mukaan ydinlaitoksella ei kuitenkaan tarkoiteta uraanin tai toriumin tuottamiseen tarkoitettuja kaivoksia tai malminrikastuslaitoksia eikä niitä tiloja tai paikkoja alueineen, joihin tässä tarkoitetuista laitoksista peräisin olevia ydinjätteitä varastoidaan tai sijoitetaan loppusijoitusta varten.

Pykälän 1 momentin toiseen virkkeeseen ehdotettu lisäys ”muuta sellaista laitosta, jossa ydinjätteitä käsitellään, varastoidaan tai loppusijoitetaan” laajentaisi työ- ja elinkeinoministeriön yhteysviranomaisrooliin kuuluviksi myös hankkeet, jotka koskevat sellaisia ydinjätteiden käsittely-, varastointi- ja loppusijoituslaitoksia, joissa toiminta on vähäisempää kuin laajamittaista. Työ- ja elinkeinoministeriö ei kuitenkaan toimisi yhteysviranomaisena uraanin tai toriumin tuottamiseen tarkoitettuja kaivoksia ja laitoksia koskevissa hankkeissa, sillä ne eivät ole ydinlaitoksia.

Ehdotettu muutos mahdollistaisi työ- ja elinkeinoministeriön toimimisen yhteysviranomaisena ydinlaitoksia koskevien hankkeiden lisäksi myös ydinenergian käyttöön kiinteästi liittyvissä ydinjätehuollon hankkeissa. Säännöksessä tarkoitettuja muita laitoksia voisivat olla esimerkiksi hyvin matala-aktiivisen ydinjätteen loppusijoituslaitokset, jotka itsessään eivät ole ydinlaitoksia, mutta joiden radioaktiivinen jäte on peräisin ydinlaitoksesta. Muutos selkeyttäisi sitä, missä hankkeissa yhteysviranomaisena toimii työ- ja elinkeinoministeriö ja missä ELY-keskus.

Työ- ja elinkeinoministeriön mahdollisuus toimia yhteysviranomaisena myös muissa kuin ydinlaitoshankkeissa lisäksi turvaisi yhteysviranomaisen pätevyyden ja asiantuntemuksen tällaisten hankkeiden ympäristövaikutusten arviointimenetelyssä. Ydinenergia-alan hankkeet, joihin YVA-menetely tulee aina sovellettavaksi, luetellaan YVA-lain hankeluettelon 7 kohdan b ja c alakohdassa.

11 §. Toimivaltainen viranomainen. Pykälän 3 momentissa säädetään, että työ- ja elinkeinoministeriö tekee 1 momentissa tarkoitetun päätöksen arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa ydinenergialaissa tarkoitettuja ydinlaitoksia koskevissa hankkeissa. Edellä mainitun momentin muotoilua ehdotetaan muutettavan niin, että työ- ja elinkeinoministeriö tekisi 1 momentissa tarkoitetun päätöksen hankkeissa, jotka koskevat ydinenergialaissa tarkoitettua ydinlaitosta tai muuta sellaista laitosta, jossa ydinjätteitä käsitellään, varastoidaan tai loppusijoitetaan.

Muutoksella varmistettaisiin, että työ- ja elinkeinoministeriö voisi tehdä päätöksen arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa niiden hankkeiden osalta, joissa se voisi tässä esityksessä ehdotetun 10 §:n 1 momentin toisen virkkeen mukaisesti toimia yhteysviranomaisena.

17 §. Arviointiohjelmasta kuuleminen. Pykälän 1 momenttia täydennettäisiin nimeämällä ne viranomaiset, joita yhteysviranomaisen tulisi aina kuulla arviointiohjelmasta. Näitä viranomaisia olisivat hankkeen vaikutusalueen kunnat ja muut viranomaiset, joita asia todennäköisesti koskee mukaan lukien hankkeen lupaviranomainen.

Hankkeen vaikutusalueen kunnista lausunto pyydetäisiin ensisijaisesti kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta. Lausunto voitaisiin pyytää myös muilta kunnallisilta viranomaisilta, kuten kunnan terveydensuojeluviranomaiselta, rakennusvalvontaviranomaiselta tai kaavoituksesta vastaavalta viranomaiselta, jos asia näitä todennäköisesti koskee. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen lisäksi lausunto voitaisiin pyytää myös kunnan- tai kaupunginhallitukselta, kunnanvaltuustolta tai muilta kunnallisilta toimielimiltä.

Muilta viranomaisilta tai julkisia hallintotehtäviä hoitavilta organisaatioilta lausunto tulisi pyytää, jos asia näitä todennäköisesti koskee. Ehdotetun säännöksen 'muilla viranomaisilla, joita asia todennäköisesti koskee' tarkoitettaisiin paitsi ympäristöasioista vastaavia viranomaisia, niin myös muita viranomaisia, joita hanke todennäköisesti koskee. Tällaisia viranomaisia olisivat ensisijaisesti viranomaiset, joiden lakisääteiseen tehtävään hanke voi liittyä tai jonka hoitamiseen hanke voi vaikuttaa. Lausuntoa voisi kuitenkin pyytää myös sellaisilta viranomaisilta tai julkisia hallintotehtäviä hoitavilta organisaatioilta, joiden toiminta-alueella hankkeen ympäristövaikutukset saattavat ilmetä, hankkeen sijaintialueesta vastaavilta viranomaisilta tai viranomaisilta, jotka toimialallaan valvovat yleistä etua. Alueellisilta vastuumuseoilta tai Museovirastolta lausunto tulisi pyytää, jos asia liittyy vastuumuseoiden tai Museoviraston lakisääteisiin tehtäviin.

Hankkeen lupaviranomaisella tarkoitettaisiin viranomaista tai viranomaisia, joka myöntää luvan hankkeelle tai tekee lupaan rinnastettavan päätöksen. YVA-hankkeille on tyypillistä, että ne yleensä edellyttävät usean eri alakohtaisen säädöksen nojalla myönnettyä lupaa, jolloin lausuntopyyntö olisi lähetettävä kaikille lupaviranomaisille, jotka voivat kyseiselle hankkeelle myöntää luvan tai tehdä lupaan rinnastettavan päätöksen. Hankkeen YVA-menettelyn kuluessa ei ole aina tiedossa, mitä kaikkia lupia hanke tarvitsee. Jos hankkeen lupaviranomaiset eivät ole vielä kattavasti tiedossa arviointiohjelmasta kuultaessa, lausuntopyynnössä tulisi huomioida myös sellaiset viranomaiset, jotka hankkeen myöhemmässä vaiheessa saattavat olla hankkeen lupaviranomaisia.

Voimassa olevan säännöksen mukaan yhteysviranomaisen on huolehdittava siitä, että arviointiohjelmasta pyydetään tarvittavat lausunnot, mutta säännöksessä ei ole yksilöity niitä tahoja, joilta lausunto on pyydettävä. Nimeämällä säännöksessä ne viranomaiset, joilta aina olisi pyydettävä lausunto varmistettaisiin se, että arviointiohjelmasta kuultaisiin kattavasti eri viranomaisia ennen kuin yhteysviranomainen antaa lausuntonsa arviointiohjelmasta. Yhteysviranomainen voisi hankkeen vaikutusalueen kuntien ja muiden viranomaisten lisäksi kuulla myös muita kuin säännöksessä mainittuja viranomaisia, jos asia näitä todennäköisesti koskee.

Pykälän 3 momenttia täydennettäisiin Euroopan komission antaman virallisen huomautuksen johdosta. Ehdotettu lisäys ei muuttaisi nykyistä viranomaiskäytäntöä, jossa yhteysviranomainen huolehtii tarvittavien lausuntojen pyytämisestä.

20 §. Arviointiselostuksesta kuuleminen. Pykälän 2 momenttia muutettaisiin lisäämällä virke, että yhteysviranomaisen on pyydettävä lausunnot arviointiselostuksesta noudattamalla, mitä 17

§:n 1 momentissa säädetään. Samalla voimassa olevan 2 momentin toinen virke poistettaisiin tarpeettomana.

Arviointiselostuksesta olisi pyydettävä lausunto samoilta viranomaisilta, jotka on nimetty tässä esityksessä ehdotetussa 17 §:n 1 momentissa. Näitä viranomaisia olisivat hankkeen vaikutusalueen kunnat ja muut viranomaiset mukaan lukien hankkeen lupaviranomainen. Tarkoituksena olisi, että ainakin niitä viranomaisia olisi kuultava, jotka ovat antaneet lausunnon arviointiohjelmasta. Yhteysviranomainen voisi tämän lisäksi kuulla myös muita viranomaisia tai organisaatioita, jotka hoitavat julkishallinnollisia tehtäviä, mikäli se on asian käsittelyn vuoksi tarpeellista. Tekemällä viittaus 17 §:n 1 momenttiin varmistettaisiin se, että arviointiselostuksesta kuultaisiin kattavasti eri viranomaisia ennen kuin yhteysviranomainen antaa perustellun päätelmänsä.

Pykälän 2 momenttia täydennettäisiin Euroopan komission antaman virallisen huomautuksen johdosta. Ehdotettu lisäys ei muuttaisi nykyistä viranomaiskäytäntöä, jossa yhteysviranomainen huolehtii tarvittavien lausuntojen pyytämisestä.

26 §. *Arvioinnin huomioon ottaminen luvassa.* Pykälän ensimmäisen virkkeen mukaisesti lupapäätökseen on sisällytettävä perusteltu päätelmä, ja siinä on otettava huomioon arviointiselostusta koskevat ja YVA-lain 29 §:n mukaiset kuulemisten tulokset. Pykälän ensimmäistä virkettä täsmennettäisiin lisäämällä sana ”asianmukaisesti”, jolloin lupapäätöksessä olisi asianmukaisesti otettava huomioon arviointiselostusta koskevat ja 29 §:n mukaiset kuulemisten tulokset.

Ehdotettu lisäys tehtäisiin Euroopan komission antaman virallisen huomautuksen johdosta. Pykälän ensimmäisen virkkeen muotoilu vastaisi siten YVA-direktiivin 8 artiklan mukaista sanamuotoa, jonka mukaan kuulemisten ja käytyjen neuvottelujen tulokset sekä 5-7 artiklan mukaisesti saadut tiedot on otettava asianmukaisesti huomioon lupamenettelyssä.

29 §. *Suomen lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueella toteutettaviin hankkeisiin liittyvä kansainvälinen kuuleminen.* Pykälä sisältää toimivaltaisia viranomaisia ja menettelyjä koskevia säännöksiä tilanteissa, joissa Suomi toimii aiheuttajaosapuolena valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia aiheuttavissa hankkeissa.

Pykälän 1 momentti koskee hankkeesta ilmoittamista ja arviointiohjelman toimittamista toiselle valtiolle, jos Suomessa toteutettavalla hankkeella on merkittäviä ympäristövaikutuksia toisen valtion alueella. Pykälän 1 momentin viimeisestä virkkeestä muutettaisiin ”ulkoasianministeriölle” muotoon ”ulkoministeriölle”. Pykälän 1 momentti muutoin vastaisi asiasisällöltään voimassa olevan 29 §:n 1 momenttia.

Pykälän 2 momentissa säädetään velvollisuudesta antaa toisen valtion viranomaisille ja niille, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa, tilaisuus osallistua arviointimenettelyyn. Kyseistä momenttia täydennettäisiin niin, että toiselle valtiolle tehtävästä ilmoituksesta olisi käytävä ilmi muiden tietojen ohella yksityiskohtaiset tiedot arviointimenettelystä, menettelyn osallistumismahdollisuuksista, menettelyä koskevien tietojen saataville antamisesta sekä toimivaltaisista viranomaisista, joilta voi saada kansainvälistä kuulemismenettelyä koskevia tietoja ja joille voi esittää asiaa koskevia kysymyksiä. Tietojen saatavilla antamisella tarkoitettaisiin sitä, että toiselle valtiolle annettaisiin tiedot siitä, minä ajankohtana, missä sekä miten asiaa koskevat tiedot on annettu saataville. Muilta osin pykälän 2 momentti vastaisi asiasisällöltään voimassa olevaa 2 momenttia.

Toiselle valtiolle toimitettavilla yksityiskohtaisilla tiedoilla arviointimenettelystä, menettelyn osallistumismahdollisuuksista ja menettelyä koskevien tietojen saataville antamisella varmistettaisiin se, että toisen valtion kansalaisilla on samat tiedot ja lähtökohdat osallistua hankkeen arviointimenettelyyn kuin Suomessa arviointimenettelyyn osallistuvilla. Tämä vahvistaisi kansainvälisten sopimusosapuolten kansalaisten ja yhteisöjen tiedonsaanti- ja osallistumisoikeuksia ympäristöasioissa. Pykälään ehdotetut lisätiedot ovat pääsääntöisesti sisältyneet jo nykyisin toisille valtioille lähetettäviin ilmoituksiin, joten kyse olisi voimassa olevan käytännön kirjaamisesta lakiin.

Pykälän 3 momentissa säädetään siitä, että ympäristöministeriön on toimitettava toiselta valtiolta saamansa vastaus sekä annetut lausunnot ja mielipiteet yhteysviranomaiselle, jotta tämä voi ottaa ne huomioon arviointiohjelmaa koskevassa lausunnossa. Pykälän 3 momentti vastaisi asia-sisällöltään voimassa olevan lain 29 §:n 3 momenttia.

Pykälän 4 momentissa säädetään valtioiden välisistä neuvotteluista hankkeiden valtioiden rajat ylittävistä ympäristövaikutuksista. Pykälän 4 momentti pohjautuisi voimassa olevaan 4 momenttiin, mutta siihen tehtäisiin lisäys, että ympäristöministeriön olisi toimitettava arviointiselostuksen lisäksi myös yhteysviranomaisen antama lausunto arviointiohjelmasta tarvittavine käännoksineen toiselle valtiolle.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin, että yhteysviranomaisen on toimitettava antamansa perusteltu päätelmä tarvittavine käännoksineen ympäristöministeriölle, joka toimittaa päätelmän toiselle valtiolle. Yhteysviranomaisen vastaisi tarvittavien käännosten kustannuksista. Voimassa olevassa 5 momentissa säädettävä lupaviranomaista koskeva velvollisuus lupahakemuksen toimittamisesta ympäristöministeriölle, joka toimittaa sen ympäristövaikutusten arviointiin osallistuneelle toiselle valtiolle, siirrettäisiin tällä esityksellä ehdotettavaan uuden 29 a §:n 2 momentiksi.

Pykälään tehtävät muutokset tehtäisiin Euroopan komission antaman virallisen huomautuksen johdosta YVA-direktiivin asianmukaisen täytäntöönpanon varmistamiseksi kansallisessa lainsäädännössä.

29 a §. *Lupaviranomaisen velvollisuudet kansainvälisessä kuulemismenettelyssä.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että lupaviranomaisen on toimitettava 28 §:ssä tarkoitettua hanketta koskeva lupahakemus tarvittavine käännoksineen ympäristöministeriölle silloin, kun arviointimenettelyyn osallistuu Euroopan unionin jäsenvaltio. Ympäristöministeriö toimittaisi hakemuksen jäsenvaltiolle. YVA-direktiivin 7 artiklan 2 kohdan mukaisesti ympäristövaikutusten arviointiin osallistuvalla jäsenvaltiolle on lähetettävä mainitun direktiivin 6 artiklan 2 kohdan mukaisesti toimitettavat tiedot. Näihin tietoihin lukeutuu lupahakemus. Säännös rajattaisiin koskemaan Euroopan unionin jäsenvaltioita, sillä Espoon sopimus ei sisällä säännöstä lupahakemuksen toimittamisesta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lupaviranomaisen velvollisuudesta toimittaa lupapäätöksensä ympäristöministeriölle, joka toimittaa päätöksen ympäristövaikutusten arviointiin osallistuneelle toiselle valtiolle. Lupapäätös toimitettaisiin toiselle valtiolle sen jälkeen, kun ympäristöministeriö on saanut päätöstä koskevat asiakirjat lupaviranomaiselta. Tällä esityksellä lupapäätöksen toimittamista koskeva velvollisuus siirrettäisiin voimassa olevan 29 §:n 5 momentista tähän säännökseen.

Säännös annettaisiin Euroopan komission antaman virallisen huomautuksen johdosta YVA-direktiivin asianmukaisen täytäntöönpanon varmistamiseksi.

Liite 1 5 kohta a alakohta. Hankeluettelon 5 kohdassa kuvataan metsäteollisuuden hankkeet, joihin YVA-menettely tulee aina sovellettavaksi. Hankeluettelon 5 kohdan a alakohtaa täsmennettäisiin niin, että a alakohdan käsite ”massatehtaat” muutettaisiin vastaamaan YVA-direktiivin liitteen I 18 kohdan a alakohdan muotoilua tehtaista, joissa tuotetaan massaa puusta tai samanlaisista kuituisista materiaaleista. Muutos tehtäisiin Euroopan komission antaman virallisen huomautuksen johdosta.

Liite 2. Liitteessä 2 säädetään YVA-lain 3 §:n 3 momentissa tarkoitetuista tekijöistä, joita käytetään päätettäessä ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamisesta 3 §:n 2 momentissa tarkoitettuun hankkeeseen. Liitteen 2 kohdassa 2 luetellaan tekijät, jotka hankkeen vaikutusalueella olevan ympäristön herkkyyttä tarkasteltaessa on otettava huomioon.

Liitteen 2 kohdan 2 alakohtaan c ”luonnonympäristön sietokyky” ehdotetaan lisättävän tarkentaviksi alakohdiksi kosteikot, ranta-alueet ja jokisuut, rannikkoalueet ja meriympäristö, vuoristo- ja metsäalueet, kansallis- ja luonnonpuistot, lain nojalla luokitellut tai suojellut alueet sekä jäsenvaltioiden luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annetun neuvoston direktiivin 92/43/ETY ja luonnonvaraisten lintujen suojelusta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/147/EY perusteella määrittelemät Natura 2000 –alueet, alueet, joilla unionin lainsäädännössä vahvistetut ympäristön laatustandardit on jo ylitetty, niitä ei ole noudatettu tai niiden arvioidaan ylittyneen, tiheään asutetut alueet sekä historiallisesti, kulttuurisesti tai arkeologisesti merkittävät maisemat ja kohteet.

Edellä mainitut tekijät sisältyvät YVA-direktiivin liitteeseen III, jossa säädetään arviointiperusteista, joilla määritellään, onko liitteessä II luetelluista hankkeista tehtävä ympäristövaikutusten arviointi. Kansallisessa lainsäädännössä liite III on pääosin pantu täytäntöön YVA-lain liitteellä 2, mutta direktiivin liitteen III 2 kohdan c alakohta sisältyy YVA-asetuksen 2 §:ään. Tällä esityksellä YVA-asetuksen 2 §:n kohdat 1-8 sisällytettäisiin liitteen 2 kohdan c alakohtaan, jolloin YVA-asetuksen 2 § voitaisiin kumota. Ehdotettu muutos vastaisi tarkemmin YVA-direktiivin liitettä III ja sen rakennetta.

Lisäksi liitteeseen 2 ehdotetaan lisättävän uusi 4 kohta, jossa yhtenä päätöksenteon perustana olevana tekijänä olisi hankkeen kuuluminen tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (2011/92/EU) liitteessä II lueteltuihin hankkeisiin. Ehdotettu lisäys toisi näkyväksi voimassa olevaa viranomaiskäytäntöä, jossa yhtenä päätöksenteon perustana olevana tekijänä on se, kuuluuko hanke YVA-direktiivin liitteessä II lueteltuihin hankkeisiin. Lisäys tehtäisiin Euroopan komission antaman virallisen huomautuksen johdosta.

6.2 Maa-aineslaki

13 §. *Lupahakemuksen tiedoksianto ja lupahakemuksesta tiedottaminen.* Pykälään ehdotetaan lisättävän uusi 4 momentti, joka sisältäisi viittauksen tällä esityksellä säädettäväksi ehdotettavaan YVA-lain 29 a §:ään. Säännös tulisi sovellettavaksi silloin, kun olisi kyse maa-ainestenottohankkeesta, jolla olisi todennäköisesti merkittäviä valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia ja hankkeeseen sovellettaisiin YVA-lain 29 §:n mukaista kansainvälistä kuulemismenettelyä. Lupahakemus toimitettaisiin toiselle valtiolle, jos tämä olisi ilmoittanut osallistuvansa hankkeen YVA-menettelyyn. Säännöksellä varmistettaisiin, että lupaviranomainen toimittaisi lupahakemuksen ympäristöministeriölle, joka toimittaisi sen toiselle valtiolle kuulemista varten.

19 §. *Lupapäätöksen tiedoksianto ja lupapäätöksestä tiedottaminen.* Pykälään ehdotetaan lisättävän uusi 4 momentti, joka sisältäisi viittauksen tällä esityksellä säädettäväksi ehdotettavaan

YVA-lain 29 a §:ään. Säännös tulisi sovellettavaksi silloin, kun olisi kyse maa-ainestenotto-hankkeesta, jolla on todennäköisesti merkittäviä valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia ja hankkeesta on järjestetty YVA-lain 29 §:n mukainen kansainvälinen kuuleminen. Säännöksellä varmistettaisiin, että lupaviranomainen lupapäätöksen antamisen jälkeen toimittaisi päätöksen ympäristöministeriölle, joka toimittaisi sen ympäristövaikutusten arviointiin osallistuneelle toiselle valtiolle.

23 b §. Tietojärjestelmä. Pykälän 3 momentissa säädetään lain tarkoittamien lupa- ja valvontaviranomaisten salassapitosäännösten estämättä saada maksutta maa-ainesten ottamisen ja sen vaikutusten seurannan järjestämiseksi ylläpidettävästä tietojärjestelmästä valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot. Pykälän 3 momenttia muutettaisiin siten, että lupa- ja valvontaviranomaisille luovutettavat ”tarpeelliset tiedot” muutettaisiin muotoon ”välttämättömät tiedot”. Viranomaisille luovutettava tietosisältö ja niiden taustalla olevat tiedonsaantitarpeet vaihtelevat tapauskohtaisesti. Tämän vuoksi tietosisältöjä ei ole mahdollista eikä tarkoituksenmukaista luetella laissa tyhjentävästi. Ehdotettu muutos vastaisi perustuslakivaliokunnan vakiintunutta tulkintaa (ks. esim. PeVL 17/2016 sekä 10/2014 vp, s. 6/II ja siinä viitatu lausunnot) siitä, miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen.

Pykälän 3 momentin viittaus kumottuun henkilötietolakiin muutettaisiin viittaukseksi yleiseen tietosuojasetukseen. Säädösviittaus olisi tarpeellinen sen informatiivisen luonteen vuoksi.

Pykälän 4 momenttia muutettaisiin siten, että siinä säädettäisiin tietojärjestelmän ylläpitämisen lisäksi tietojärjestelmän rekisterinpitäjistä. Tietojärjestelmän rekisterinpitäjinä toimisivat järjestelmän ylläpidosta vastaavat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset sekä Suomen ympäristökeskus. Koska molemmat viranomaiset käsitelisivät tietojärjestelmän sisältämiä henkilötietoja lain soveltamisalan piirissä yleisen tietosuojasetuksen mukaisina rekisterinpitäjinä, heidän voitaisiin katsoa toimivan yhteisrekisterinpitäjinä tietosuojasetuksen 26 artiklan nojalla. Vaikka viranomaiset toimisivat yhteisrekisterinpitäjinä, ne olisivat kuitenkin viranomaisten erillisyyperiaatteen mukaisesti toisiinsa nähden itsenäisiä. Kukin rekisterinpitäjä vastaisi tietojärjestelmän sisältämien tietojen osalta tietosuojasetuksessa rekisterinpitäjälle asetetuista vaatimuksista.

Säädettäessä siitä, että tietojärjestelmää ylläpitävät tahot toimisivat myös tietojärjestelmän rekisterinpitäjinä, poistettaisiin momentista lisäksi siinä ympäristöministeriölle säädetty valtuus sopia tarvittavilta osin myös muun asiantuntijalaitoksen osallistumisesta tietojärjestelmän ylläpitoon.

Maa-ainesten ottamisen ja sen vaikutusten seurannan järjestämiseksi ylläpidettävän tietojärjestelmän sisältämien henkilötietojen käsittelyn oikeusperustana voidaan katsoa olevan tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukainen laissa säädetty velvoite.

7 Lakia alemman asteinen sääntely

YVA-lakiin ja maa-aineslakiin tehtävien muutosten lisäksi ympäristövaikutusten arvioinnista annettua asetusta on tarkoitus tarvittavilta osin täsmentää Euroopan komission antaman virallisen huomautuksen johdosta.

8 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1. päivänä syyskuuta 2021.

9 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

9.1 Yleistä

Ehdotettuihin säännöksiin liittyvät keskeiset perusoikeudet ovat perustuslain 20 §:n vastuu ympäristöstä (jäljempänä *ympäristöperusoikeus*) ja 10 §:n yksityiselämän suoja.

9.2 Vastuu ympäristöstä

Perustuslain 20 §:n 1 momentin mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Säännös ilmaisee ihmisten kaikinpuolisen vastuun sellaisesta taloudellisen ja yhteiskunnallisen toiminnan kokonaislinjasta, joka turvaa elollisen ja elottoman luonnon monimuotoisuuden säilymisen (HE 309/1993 vp, s. 66/II). Vastuu kohdistuu yksityisten luonnollisten henkilöiden ja oikeushenkilöiden lisäksi myös julkiseen valtaan. Säännöksen mukainen vastuu ympäristöstä toteutuu aineellisen lainsäädännön kautta, sillä ympäristöperusoikeus on luonteeltaan julistuksenomainen.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettu laki on yksi keskeistä ympäristönsuojelua koskevista säädöksistä, jolla on liittymäkohtia useisiin muihin ympäristöalan lakeihin. Ympäristövaikutusten arvioinnin tavoitteena on ympäristönsuojelun ja kestävä kehityksen edistäminen suunnittelua ja päätöksentekoa tukevan vaikutusten arvioinnin avulla. Ympäristövaikutusten arvioinnin tehtävänä on varmistaa ympäristövaikutusten monipuolinen huomioon ottaminen ympäristön käyttöä koskevien hankkeiden ja suunnitelmien suunnittelussa sekä päätöksenteossa. YVA-lain tavoitteena onkin siten edistää ympäristövaikutusten arviointia ja yhtenäistä huomioon ottamista ympäristöön vaikuttavassa suunnittelussa ja päätöksenteossa tiedonsaanti- ja osallistumismahdollisuuksien lisäämisen lisäksi.

YVA-lain 3 §:n 1 momentissa säädetään, että edellä mainittua lakia ja ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan hankkeisiin ja niiden muutoksiin, joilla todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia. YVA-menettelyssä arvioitavat hankkeet ja niiden muutokset luetaan lain liitteessä 1. Lisäksi hankkeeseen voi tulla YVA-menettely sovellettavaksi yksittäistapauksessa viranomaisen tekemällä päätöksellä. Tällä esityksellä YVA-lain 2 §:ään ehdotetaan lisättävän hankkeen määritelmä, jonka edesauttaa sen määrittämistä, minkälaisiin hankkeisiin ympäristövaikutusten arviointi tulee lähtökohtaisesti sovellettavaksi.

Ympäristövaikutusten arvioinnin tarpeen selvittäminen (seulonta) on ensimmäinen vaihe ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä, ja se toimii lähtökohtana menettelyn soveltamiselle. Hankkeen määritelmä on yksi niistä elementeistä, joiden perusteella voidaan arvioida, onko kyse sellaisesta hankkeesta, johon on sovellettava ympäristövaikutusten arviointia. Seulontavaiheeseen kuuluu YVA-menettelyn soveltamisesta päättäminen: jos kyse on hankkeesta, jolla on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia, hanke on alistettava YVA-menettelyyn. Hankkeen alistaminen YVA-menettelyyn, silloin kun hanke aiheuttaa todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia, toteuttaa osaltaan ympäristöperusoikeutta. Siten ympäristöperusoikeuden lähtökohdista ehdotettu sääntely on perusteltu.

9.3 Kansalaisten osallistuminen

Perustuslain 20 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Edellä mainitulla momentilla on yhteys perustuslain 2 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan kansanvaltaan sisältyy yksilön oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympä-

ristönsä kehittämiseen (HE 1/1998 vp, s. 74/I, PeVL 15/2004 vp, s. 3/I). Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä perustuslain 20 §:n 2 momentin on katsottu merkitsevän perustuslailista toimeksiantoa ympäristölainsäädännön kehittämiseksi siten, että ihmisten vaikutusmahdollisuuksia omaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon laajennetaan (mm. PeVL 21/1996, PeVL 38/1998 vp, s. 2/I, PeVL 21/1996 vp, PeVL 15/2004 vp, s. 3, PeVL 53/2002 vp, s. 2).

Ympäristövaikutusten arviointimenettely on kansalaisten osallistumismahdollisuuksia varmistava menettely, jonka avulla saadaan suunnittelussa ja päätöksenteossa huomioon otettavaa tietoa ja näkemyksiä eri tahoilta. YVA-lain 2 §:n 7 kohdan mukaan osallistumisella tarkoitetaan hankkeesta vastaavan, yhteysviranomaisen, muiden viranomaisten ja niiden, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa, sekä yhteisöjen ja säätiöiden, joiden toimialaa hankkeen vaikutukset saattavat koskea, välistä vuorovaikutusta ympäristövaikutusten arvioinnissa. Osallistumiseen kuuluu YVA-lainsäädännössä mainittu tiedottaminen, kuuleminen, mielipiteiden ja kannanottojen esittäminen, lausuntojen antaminen sekä muu vuorovaikutus hankkeen YVA-menettelyn aikana. YVA-menettelyyn osallistuvien piiri on tulkittu laajasti; käytännössä kaikki YVA-hankkeesta ja YVA-menettelystä kiinnostuneet voivat osallistua menettelyyn antamalla mielipiteitä arviointiohjelmasta ja –selostuksesta sekä osallistumalla tilaisuuksiin.

Ehdotettu YVA-lain 26 §:ään tehtävä lisäys koskisi sitä, että lupapäätöksessä olisi otettava asianmukaisesti huomioon arviointiselostusta koskevat sekä edellä mainitun lain 29 §:n mukaiset kuulemisen tulokset. Tämä tarkoittaa, että lupapäätökseen tai siihen rinnastettavaan päätökseen kirjataan näkyviin se, miten perusteltu päätelmä sekä YVA-lain 20 ja 29 §:n mukaisten kuulemisten tulokset on otettu huomioon luvassa. Säännöksen täydentämisellä varmistettaisiin kuulemisten tulosten huomioon ottaminen asianmukaisesti YVA-hanketta koskevassa luvassa. Ehdotettu lisäys siten vahvistaa kansalaisten osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia omaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon.

Ehdotettu sääntely toteuttaa osaltaan ympäristöperusoikeuden toteutumista.

9.4 Henkilötietojen suoja

Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Lisäksi henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla.

Perustuslakivaliokunta on arvioidessaan henkilötietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä vakiintuneessa ratkaisukäytännössään katsonut, että tällaista sääntelyä on tarkasteltava perustuslain 10 §:n kannalta. Valiokunnan mukaan lainsäätäjän ratkaisuvaltaa rajoittaa paitsi 10 §:n 1 momentti, jonka mukaan henkilötietojen suojasta säädetään lailla, myös se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa turvatun yksityiselämän suojan piiriin. Valiokunnan mukaan lainsäätäjän tulee turvata tämä oikeus tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa.

Valiokunta on käytännössään pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina ainakin rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaika henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturva. Näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla tulee lisäksi olla kattavaa ja yksityiskohtaista. (PeVL 14/2018 ja siinä mainitut muut ratkaisut).

Perustuslakivaliokunta on viranomaisten tietojen luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä arvioidessaan kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen

välttämättömyyteen. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus voivat liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (PeVL 17/2016, PeVL 10/2014, PeVL 19/2011, PeVL 62/2010).

Ehdotetuista säännöksistä henkilötietojen suojan kannalta keskeistä sääntelyä on maa-aineslain 23 b §, jossa säädettäisiin yleisen tietosuojasetuksen mukaisista rekisterinpitäjistä. Perustuslakivaliokunta on ratkaisukäytännössään katsonut, että säännökset tietojärjestelmää ylläpitävistä viranomaisista annetaan lailla. Ratkaisua PeVL 5/2005 koskevassa hallituksen esityksessä (HE 110/2004 vp) oli tarkoituksena säätää maa-ainestenottojärjestelmää ylläpitävistä viranomaisista valtioneuvoston asetuksella. Valiokunta piti tätä kuitenkin ongelmallisena, koska henkilötietojen suojasta tulee perustuslain 10 §:n mukaan säätää lailla. Tässä esityksessä yleisen tietosuojasetuksen mukaisista rekisterinpitäjistä säädettäisiin perustuslakivaliokunnan ratkaisukäytäntöä seuraten laissa.

Tässä esityksessä tehtävät täydennykset maa-aineslain 23 b §:ään toteuttaisivat osaltaan perustuslain 10 §:n 1 momenttia.

Edellä esitetyn perusteella lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) 2 §:n 9 kohta, 3 §:n 3 momentti, 10 §:n 1 momentti, 11 §:n 3 momentti, 17 §:n 1 momentti, 20 §:n 2 momentti, 26 §, 29 § ja liitteen 1 kohdan 5 alakohta a, sellaisena kuin se on laissa 126/2019 ja liitteen 2 kohdan 2 alakohta c sekä

lisätään 2 §:ään uusi 10 kohta, lakiin uusi 29 a § ja liitteeseen 2 uusi 4 kohta, seuraavasti:

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan

9) luvalla viranomaisen hankkeen toteuttamiseen myöntämää lupaa tai muuta siihen rinnastettavaa päätöstä;

10) hankkeella

a) laitoksen, toiminnon tai rakennustyön toteuttamista; sekä

b) muuta luonnonympäristöön ja maisemaan kajoamista mukaan lukien luonnonvarojen hyödyntäminen.

3 §

Lain soveltamisala ja arviointimenettelyn soveltaminen

Päätettäessä arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa on sen lisäksi, mitä 2 momentissa säädetään, otettava huomioon hankkeen ominaisuudet ja sijainti sekä vaikutusten luonne. Päätöksenteon perustana olevista tekijöistä säädetään liitteessä 2.

10 §

Yhteysviranomainen

Yhteysviranomaisena toimii elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Yhteysviranomaisena toimii kuitenkin työ- ja elinkeinoministeriö, kun hanke koskee ydinenergialaissa tarkoitettua ydinlaitosta tai muuta sellaista laitosta, jossa ydinjätteitä käsitellään, varastoidaan tai loppusijoitetaan. Yhteysviranomaisen tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

11 §

Toimivaltainen viranomainen

Työ- ja elinkeinoministeriö tekee 1 momentissa tarkoitetun päätöksen hankkeissa, jotka koskevat ydinenergialaissa tarkoitettua ydinlaitosta tai muuta sellaista laitosta, jossa ydinjätteitä käsitellään, varastoidaan tai loppusijoitetaan.

17 §

Arviointiohjelmasta kuuleminen

Yhteysviranomaisen on huolehdittava siitä, että arviointiohjelmasta pyydetään tarvittavat lausunnot ja varataan mahdollisuus mielipiteiden esittämiseen. Yhteysviranomaisen on pyydettävä lausunto arviointiohjelmasta hankkeen vaikutusalueen kunnilta sekä muilta viranomaisilta, joita asia todennäköisesti koskee mukaan lukien hankkeen lupaviranomainen.

---

20 §

Arviointiselostuksesta kuuleminen

Yhteysviranomaisen on myös huolehdittava siitä, että arviointiselostuksesta pyydetään tarvittavat lausunnot ja varataan mahdollisuus mielipiteiden esittämiseen. Yhteysviranomaisen on pyydettävä lausunnot arviointiselostuksesta noudattamalla, mitä 17 §:n 1 momentissa säädetään. Mielipiteet ja lausunnot on toimitettava yhteysviranomaiselle kuulutuksessa ilmoitettuna aikana, joka alkaa kuulutuksen julkaisemispäivästä ja kestää vähintään 30 päivää ja enintään 60 päivää.

26 §

Arvioinnin huomioon ottaminen luvassa

Lupapäätökseen on sisällytettävä perusteltu päätelmä, ja siinä on asianmukaisesti otettava huomioon arviointiselostusta koskevat ja 29 §:n mukaiset kuulemisten tulokset. Päätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointiselostus, perusteltu päätelmä ja mahdolliset valtioiden rajat ylittäviin vaikutuksiin liittyvät 29 §:ssä tarkoitetut kansainvälistä kuulemista koskevat asiakirjat on otettu huomioon.

29 §

Suomen lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueella toteutettaviin hankkeisiin liittyvä kansainvälinen kuuleminen

Yhteysviranomaisen on toimitettava 28 §:ssä tarkoitettu hanketta koskeva ympäristövaikutusten arviointiohjelma tarvittavine käännöksineen viipymättä ympäristöministeriölle. Ympäristöministeriön on toimitettava ilmoitus hankkeesta ja arviointiohjelma tarvittavine käännöksineen toiselle valtiolle viimeistään silloin, kun yhteysviranomainen tiedottaa arviointiohjelmasta Suomessa siten kuin 17 §:ssä säädetään. Ympäristöministeriö toimittaa toiselle valtiolle annettavan ilmoituksen tiedoksi ulkoministeriölle.

Ilmoituksesta on käytävä ilmi:

- 1) tiedot hankkeesta;

- 2) tiedot mahdollisista valtioiden rajat ylittävistä ympäristövaikutuksista;
- 3) yksityiskohtaiset tiedot arviointimenettelystä, menettelyn osallistumismahdollisuuksista ja menettelyä koskevien tietojen saataville antamisesta;
- 4) toimivaltaiset viranomaiset, joilta voi saada tietoja kansainvälisestä kuulemisesta ja joille voi esittää asiaa koskevia kysymyksiä;
- 5) tiedot hankkeen toteuttamisen kannalta olennaisesta päätöksestä;
- 6) kohtuullinen määräaika, jonka kuluessa toisen valtion on vastattava ympäristöministeriölle osallistumisesta ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn.

Ympäristöministeriön on toimitettava toiselta valtiolta saamansa vastaus sekä annetut lausunnot ja mielipiteet yhteysviranomaiselle.

Jos toinen valtio on ilmoittanut osallistuvansa arviointimenettelyyn, yhteysviranomaisen on toimitettava arviointiselostus ja yhteysviranomaisen lausunto arviointiohjelmasta tarvittavine käännoksineen ympäristöministeriölle, jonka on toimitettava ne viipymättä toiselle valtiolle lausuntojen antamista ja mielipiteiden esittämistä varten. Lisäksi ympäristöministeriön on tarjottava toiselle valtiolle mahdollisuutta neuvotella muun muassa hankkeen mahdollisista rajat ylittävistä vaikutuksista ja tällaisten vaikutusten vähentämiseksi tai poistamiseksi suunnitelluista toimenpiteistä sekä vahvistettava kohtuullinen määräaika neuvottelujen kestolle. Ympäristöministeriö toimittaa kansainvälistä kuulemistä koskevat asiakirjat yhteysviranomaiselle ja tarvittaessa hankkeesta vastaavalle.

Yhteysviranomaisen on toimitettava antamansa perusteltu päätelmä tarvittavine käännoksineen ympäristöministeriölle, joka toimittaa päätelmän toiselle valtiolle.

29 a §

Lupaviranomaisen velvollisuudet kansainvälisessä kuulemismenettelyssä

Lupaviranomaisen on toimitettava 28 §:ssä tarkoitettua hanketta koskeva lupahakemus tarvittavine käännoksineen ympäristöministeriölle silloin, kun arviointimenettelyyn osallistuu Euroopan unionin jäsenvaltio. Ympäristöministeriö toimittaa hakemuksen jäsenvaltiolle.

Lupaviranomaisen on toimitettava lupapäätöksensä tarvittavine käännoksineen ympäristöministeriölle, joka toimittaa päätöksen ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn osallistuneelle toiselle valtiolle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Liite 1

Hankeluettelo

5) metsäteollisuus:

- a) massaa puusta tai samanlaisista kuituisista materiaaleista tuottavat tehtaات;
- b) paperi- tai kartonkitehtaات, kun tuotantokapasiteetti on yli 200 tonnia päivässä;

Liite 2

Lain 3 §:n 3 momentissa tarkoitettut tekijät, joita käytetään päätettäessä ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamisesta 3 §:n 2 momentissa tarkoitettuun hankkeeseen

---

2. Hankkeen sijainti

Hankkeen vaikutusalueella olevan ympäristön herkkyyttä on tarkasteltava ottaen huomioon erityisesti:

- a) nykyinen ja hyväksytyjen kaavojen mukainen maankäyttö;
- b) alueen ja sen maanpinnan alaisten luonnonvarojen (myös maaperä, maa, vesi ja luonnon monimuotoisuus) suhteellinen runsaus, saatavuus, laatu ja uudistumiskyky;
- c) luonnonympäristön sietokyky:
  - kosteikot, ranta-alueet ja jokisuut;
  - rannikkoalueet ja meriympäristö;
  - vuoristo- ja metsäalueet;
  - kansallis- ja luonnonpuistot;
  - lain nojalla luokitellut tai suojellut alueet sekä jäsenvaltioiden luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annetun neuvoston direktiivin 92/43/ETY ja luonnonvaraisten lintujen suojelusta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/147/EY perusteella määrittelemät Natura 2000 -alueet;
  - alueet, joilla unionin lainsäädännössä vahvistetut ympäristön laatustandardit on jo ylitetty, niitä ei ole noudatettu tai niiden arvioidaan ylittyneen;
  - tiheään asutetut alueet; sekä
  - historiallisesti, kulttuurisesti tai arkeologisesti merkittävät maisemat ja kohteet.

3. Vaikutusten luonne

Hankkeen todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia on tarkasteltava tämän liitteen 1 ja 2 kohdassa määritettyjen perusteiden perusteella ottaen huomioon:

- a) vaikutusten suuruus ja alueellinen laajuus, kuten vaikutusten todennäköinen maantieteellinen alue ja väestömäärä, johon vaikutukset todennäköisesti kohdistuvat;
- b) vaikutusten yleinen luonne;
- c) rajat ylittävä vaikutus;
- d) vaikutusten voimakkuus ja monitahoisuus;
- e) vaikutusten todennäköisyys;
- f) vaikutusten odotettu alkamisaika, kesto, toistumistiheys ja palautuvuus;
- g) yhteisvaikutus muiden olemassa olevien ja/tai hyväksytyjen hankkeiden vaikutusten kanssa;
- h) mahdollisuus vähentää vaikutuksia tehokkaasti.

4. Kuuluminen tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (2011/92/EU) liitteessä II lueteltuihin hankkeisiin.

2.

Laki

maa-aineslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maa-aineslain (555/1981) 23 b §:n 3 ja 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat 23 b §:n 3 momentti laissa 468/2005 ja 23 b §:n 4 momentti laissa 1577/2009 sekä
lisätään 13 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 258/2017 ja 1407/2019, uusi 4 momentti ja 19 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 468/2005, 1577/2009 ja 1407/2019, uusi 4 momentti, seuraavasti:

13 §

Lupahakemuksen tiedoksianto ja lupahakemuksesta tiedottaminen

---

Lupaviranomaisen velvollisuudesta toimittaa lupahakemus ympäristöministeriölle toisen valtion kuulemiseksi niissä hankkeissa, joilla on valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia, säädetään ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 29 a §:ssä.

19 §

Lupapäätöksen tiedoksianto ja lupapäätöksestä tiedottaminen

Lupaviranomaisen velvollisuudesta toimittaa lupa-asiassa annettu päätös ympäristöministeriölle toiselle valtiolle lähettämiseksi niissä hankkeissa, joilla on valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia, säädetään ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 29 a §:ssä.

23 b §

Tietojärjestelmä

Tässä laissa tarkoitettulla lupa- ja valvontaviranomaisella on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta käyttöönsä tietojärjestelmästä valvonnan ja seurannan kannalta välttämättömät tiedot. Henkilötietojen käsittelyssä on noudatettava, mitä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/47/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus) sekä tietosuojalaissa (1050/2018) säädetään.

Tietojärjestelmää ylläpitävät elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja Suomen ympäristökeskus, jotka toimivat yleisen tietosuojasetuksen tarkoittamina rekisterinpitäjinä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Sanna Marin

Ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen

1.

Laki

ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017) 2 §:n 9 kohta, 3 §:n 3 momentti, 10 §:n 1 momentti, 11 §:n 3 momentti, 17 §:n 1 momentti, 20 §:n 2 momentti, 26 §, 29 § ja liitteen 1 kohdan 5 alakohta a, sellaisena kuin se on laissa 126/2019 ja liitteen 2 kohdan 2 alakohta c sekä

lisätään 2 §:ään uusi 10 kohta, lakiin uusi 29 a § ja liitteeseen 2 uusi 4 kohta, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

2 §

2 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) ympäristövaikutuksella hankkeen tai toiminnan aiheuttamia välittömiä ja välillisiä vaikutuksia Suomessa ja sen alueen ulkopuolella:

a) väestöön sekä ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen;

b) maahan, maaperään, vesiin, ilmaan, ilmastoon, kasvillisuuteen sekä eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen, erityisesti niihin lajeihin ja luontotyyppeihin, jotka on suojeltu luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annetun neuvoston direktiivin 92/43/ETY ja luonnonvaraisten lintujen suojelusta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/147/EY nojalla;

c) yhdyskuntarakenteeseen, aineelliseen omaisuuteen, maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuriperintöön;

d) luonnonvarojen hyödyntämiseen; sekä

e) a–d alakohdassa mainittujen tekijöiden keskinäisiin vuorovaikutussuhteisiin;

2) ympäristövaikutusten arviointimenettelyllä 3 luvun mukaista menettelyä, jossa tunnistetaan, arvioidaan ja kuvataan tiettyjen hankkeiden todennäköisesti merkittävät ympäristövaikutukset ja kuullaan viranomaisia ja niitä, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa, sekä yhteisöjä ja säätiöitä, joiden toimialaa hankkeen vaikutukset saattavat koskea;

3) ympäristövaikutusten arviointiohjelmalla hankkeesta vastaavan laatimaa suunnitelmaa tarvittavista selvityksistä sekä arviointimenettelyn järjestämisestä;

4) ympäristövaikutusten arviointiselostuksella hankkeesta vastaavan laatimaa asiakirjaa, jossa esitetään tiedot hankkeesta ja sen vaihtoehtoista sekä yhtenäinen arvio niiden todennäköisesti merkittävistä ympäristövaikutuksista;

5) hankkeesta vastaavalla toiminnanharjoittajaa tai sitä, joka muutoin on vastuussa tässä laissa tarkoitetun hankkeen valmistelusta tai toteuttamisesta;

6) yhteysviranomaisella viranomaista, joka huolehtii siitä, että hankkeen ympäristövaikutusten arviointimenettely järjestetään;

7) osallistumisella hankkeesta vastaavan, yhteysviranomaisen, muiden viranomaisten ja niiden, joiden oloihin tai etuihin hanke saattaa vaikuttaa, sekä yhteisöjen ja säätiöiden, joiden toimialaa hankkeen vaikutukset saattavat koskea, välistä vuorovaikutusta ympäristövaikutusten arvioinnissa;

8) perustellulla päätelmällä yhteysviranomaisen hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista tekemää perusteltua johtopäätöstä, joka on tehty arviointiselostuksen, siitä annettujen mielipiteiden ja lausuntojen, kansainvälisen kuulemisen tulosten sekä yhteysviranomaisen oman tarkastelun pohjalta;

9) luvalla viranomaisen hankkeen toteuttamiseen myöntämää lupaa tai muuta siihen rinnastettavaa päätöstä.

---

9) luvalla viranomaisen hankkeen toteuttamiseen myöntämää lupaa tai muuta siihen rinnastettavaa päätöstä;

10) hankkeella

a) laitoksen, toiminnon tai rakennustyön toteuttamista; sekä

Voimassa oleva laki

Ehdotus

b) muuta luonnonympäristöön ja maisemaan kajoamista mukaan lukien luonnonvaarojen hyödyntäminen.

3 §

3 §

Lain soveltamisala ja arviointimenettelyn soveltaminen

Lain soveltamisala ja arviointimenettelyn soveltaminen

Tätä lakia ja ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan hankkeisiin ja niiden muutoksiin, joilla todennäköisesti on merkittäviä ympäristövaikutuksia. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä arvioitavat hankkeet ja niiden muutokset luetellaan liitteessä 1.

Arviointimenettelyä sovelletaan lisäksi yksittäistapauksessa sellaiseen hankkeeseen tai jo toteutetun hankkeen muuhunkin kuin 1 momentissa tarkoitettuun muutokseen, joka todennäköisesti aiheuttaa laadultaan ja laajuudeltaan, myös eri hankkeiden yhteisvaikutukset huomioon ottaen, 1 momentissa tarkoitettujen hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä ympäristövaikutuksia.

Päätettäessä arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa on sen lisäksi, mitä 2 momentissa säädetään, otettava huomioon hankkeen ominaisuudet ja sijainti sekä vaikutusten luonne. Päätöksenteon perustana olevista tekijöistä säädetään liitteessä 2. *Hankkeen ominaisuuksista, sijainnista ja sen vaikutusten luonteesta voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.*

Päätettäessä arviointimenettelyn soveltamisesta yksittäistapauksessa on sen lisäksi, mitä 2 momentissa säädetään, otettava huomioon hankkeen ominaisuudet ja sijainti sekä vaikutusten luonne. Päätöksenteon perustana olevista tekijöistä säädetään liitteessä 2.

10 §

10 §

Yhteysviranomainen

Yhteysviranomainen

Yhteysviranomaisena toimii elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. *Ydinenergialaissa tarkoitettuja ydinlaitoksia koskevissa hankkeissa yhteysviranomaisena toimii kuitenkin työ- ja elinkeinoministeriö.* Yhteysviranomaisen tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Yhteysviranomaisena toimii elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. *Yhteysviranomaisena toimii kuitenkin työ- ja elinkeinoministeriö, kun hanke koskee ydinenergialaissa tarkoitettua ydinlaitosta tai muuta sellaista laitosta, jossa ydinjätteitä käsitellään, varastoidaan tai loppusijoitetaan.* Yhteysviranomaisen tehtävistä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

11 §

Toimivaltainen viranomainen

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tekee päätöksen arviointimenettelyn soveltamisesta 3 §:n 2 momentissa tarkoitettuun hankkeeseen.

Jos hanke sijoittuu useamman kuin yhden elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen toimialueelle tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa hankkeen suunnittelusta tai toteuttamisesta, ympäristöministeriö määrää, mikä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista tekee päätöksen. Ympäristöministeriön on päätöksenteossa otettava huomioon hankkeen sijoittuminen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten voimavarat sekä varmistettava, että hankkeen suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaaminen on eriytetty toimivaltaisen viranomaisen tehtävistä siten, ettei viranomaisen puolueettomuus vaarannu. Ympäristöministeriön asiassa tekemään päätökseen ei saa hakea valittamalla muutosta.

Työ- ja elinkeinoministeriö tekee 1 momentissa tarkoitetun päätöksen ydinenergialaissa tarkoitettuja ydinlaitoksia koskevissa hankkeissa.

11 §

Toimivaltainen viranomainen

Työ- ja elinkeinoministeriö tekee 1 momentissa tarkoitetun päätöksen hankkeissa, jotka koskevat ydinenergialaissa tarkoitettua ydinlaitosta tai muuta sellaista laitosta, jossa ydinjätteitä käsitellään, varastoidaan tai lopuksi sijoitetaan.

17 §

Arviointiohjelmasta kuuleminen

Yhteysviranomaisen on huolehdittava siitä, että arviointiohjelmasta pyydetään tarvittavat lausunnot ja varataan mahdollisuus mielipiteiden esittämiseen. *Yhteysviranomaisen on varattava hankkeen vaikutusalueen kunnille tilaisuus antaa lausuntonsa arviointiohjelmasta.*

17§

Arviointiohjelmasta kuuleminen

Yhteysviranomaisen on huolehdittava siitä, että arviointiohjelmasta pyydetään tarvittavat lausunnot ja varataan mahdollisuus mielipiteiden esittämiseen. *Yhteysviranomaisen on pyydettävä lausunto arviointiohjelmasta hankkeen vaikutusalueen kunnilta sekä muilta vi-*

ranomaisilta, joita asia todennäköisesti koskee mukaan lukien hankkeen lupaviranomaisen.

20 §

Arviointiselostuksesta kuuleminen

Yhteysviranomaisen on huolehdittava myös siitä, että arviointiselostuksesta pyydetään tarvittavat lausunnot ja varataan mahdollisuus mielipiteiden esittämiseen. *Yhteysviranomaisen on varattava hankkeen vaikutusalueen kunnille tilaisuus antaa lausuntonsa arviointiselostuksesta.* Mielipiteet ja lausunnot on toimitettava yhteysviranomaiselle kuulutuksessa ilmoitettuna aikana, joka alkaa kuulutuksen julkaisemispäivästä ja kestää vähintään 30 päivää ja enintään 60 päivää.

26 §

Arvioinnin huomioon ottaminen luvassa

Lupapäätökseen on sisällytettävä perusteltu päätelmä, ja siinä on otettava huomioon arviointiselostusta koskevat ja 29 §:n mukaiset kuulemisten tulokset. Päätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointiselostus, perusteltu päätelmä ja mahdolliset valtioiden rajat ylittäviin vaikutuksiin liittyvät 29 §:ssä tarkoitetut kansainvälistä kuulemista koskevat asiakirjat on otettu huomioon.

29 §

Suomen lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueella toteutettaviin hankkeisiin liittyvä kansainvälinen kuuleminen

Yhteysviranomaisen on toimitettava 28 §:ssä tarkoitettu hanketta koskeva ympäristövaikutusten arviointiohjelma tarvittavine käänöksineen viipymättä ympäristöministeriölle. Ympäristöministeriön on toimitettava ilmoitus hankkeesta ja arviointiohjelma tarvittavine käänöksineen toiselle valtiolle vii-

20 §

Arviointiselostuksesta kuuleminen

Yhteysviranomaisen on myös huolehdittava siitä, että arviointiselostuksesta pyydetään tarvittavat lausunnot ja varataan mahdollisuus mielipiteiden esittämiseen. *Yhteysviranomaisen on pyydettävä lausunnot arviointiselostuksesta noudattamalla, mitä 17 §:n 1 momentissa säädetään.* Mielipiteet ja lausunnot on toimitettava yhteysviranomaiselle kuulutuksessa ilmoitettuna aikana, joka alkaa kuulutuksen julkaisemispäivästä ja kestää vähintään 30 päivää ja enintään 60 päivää.

26 §

Arvioinnin huomioon ottaminen luvassa

Lupapäätökseen on sisällytettävä perusteltu päätelmä, ja siinä on *asianmukaisesti* otettava huomioon arviointiselostusta koskevat ja 29 §:n mukaiset kuulemisten tulokset. Päätöksestä on käytävä ilmi, miten arviointiselostus, perusteltu päätelmä ja mahdolliset valtioiden rajat ylittäviin vaikutuksiin liittyvät 29 §:ssä tarkoitetut kansainvälistä kuulemista koskevat asiakirjat on otettu huomioon.

29 §

Suomen lainkäyttövaltaan kuuluvalla alueella toteutettaviin hankkeisiin liittyvä kansainvälinen kuuleminen

Yhteysviranomaisen on toimitettava 28 §:ssä tarkoitettu hanketta koskeva ympäristövaikutusten arviointiohjelma tarvittavine käänöksineen viipymättä ympäristöministeriölle. Ympäristöministeriön on toimitettava ilmoitus hankkeesta ja arviointiohjelma tarvittavine käänöksineen toiselle valtiolle vii-

meistään silloin, kun yhteysviranomainen tiedottaa arviointiohjelmasta Suomessa siten kuin 17 §:ssä säädetään. Ympäristöministeriö toimittaa toiselle valtiolle annettavan ilmoituksen tiedoksi ulkoasiainministeriölle.

Ilmoituksesta on käytävä ilmi:

- 1) tiedot hankkeesta;
- 2) tiedot mahdollisista valtioiden rajat ylittävistä ympäristövaikutuksista;
- 3) tiedot arviointimenettelystä ja hankkeen toteuttamisen kannalta olennaisesta päätöksestä;

4) kohtuullinen määräaika, jonka kuluessa toisen valtion on vastattava ympäristöministeriölle osallistumisesta ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn.

Ympäristöministeriön on toimitettava toiselta valtiolta saamansa vastaus sekä annetut lausunnot ja mielipiteet yhteysviranomaiselle.

Jos toinen valtio on ilmoittanut osallistuvansa arviointimenettelyyn, yhteysviranomaisen on toimitettava arviointiselostus tarvittavine käänöksineen ympäristöministeriölle, jonka on toimitettava ne viipymättä toiselle valtiolle lausuntojen antamista ja mielipiteiden esittämistä varten. Lisäksi ympäristöministeriön on tarjottava toiselle valtiolle mahdollisuutta neuvotella muun muassa hankkeen mahdollisista rajat ylittävistä vaikutuksista ja tällaisten vaikutusten vähentämiseksi tai poistamiseksi suunnitelluista toimenpiteistä sekä vahvistettava kohtuullinen määräaika neuvottelujen kestolle. Ympäristöministeriö toimittaa kansainvälistä kuulemista koskevat asiakirjat yhteysviranomaiselle ja tarvittaessa hankkeesta vastaavalle.

Lupaviranomaisen on toimitettava päätöksensä ympäristöministeriölle, joka toimittaa päätöksen ympäristövaikutusten arviointiin osallistuneelle toiselle valtiolle.

(uusi pykälä)

meistään silloin, kun yhteysviranomainen tiedottaa arviointiohjelmasta Suomessa siten kuin 17 §:ssä säädetään. Ympäristöministeriö toimittaa toiselle valtiolle annettavan ilmoituksen tiedoksi *ulkoministeriölle*.

Ilmoituksesta on käytävä ilmi:

- 1) tiedot hankkeesta;
- 2) tiedot mahdollisista valtioiden rajat ylittävistä ympäristövaikutuksista;

3) *yksityiskohtaiset tiedot arviointimenettelystä, menettelyn osallistumismahdollisuuksista ja menettelyä koskevien tietojen saataville antamisesta;*

4) *toimivaltaiset viranomaiset, joilta voi saada tietoja kansainvälisestä kuulemisesta ja joille voi esittää asiaa koskevia kysymyksiä*

5) *tiedot hankkeen toteuttamisen kannalta olennaisesta päätöksestä;*

6) kohtuullinen määräaika, jonka kuluessa toisen valtion on vastattava ympäristöministeriölle osallistumisesta ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn.

Ympäristöministeriön on toimitettava toiselta valtiolta saamansa vastaus sekä annetut lausunnot ja mielipiteet yhteysviranomaiselle.

Jos toinen valtio on ilmoittanut osallistuvansa arviointimenettelyyn, yhteysviranomaisen on toimitettava arviointiselostus *ja yhteysviranomaisen lausunto arviointiohjelmasta* tarvittavine käänöksineen ympäristöministeriölle, jonka on toimitettava ne viipymättä toiselle valtiolle lausuntojen antamista ja mielipiteiden esittämistä varten. Lisäksi ympäristöministeriön on tarjottava toiselle valtiolle mahdollisuutta neuvotella muun muassa hankkeen mahdollisista rajat ylittävistä vaikutuksista ja tällaisten vaikutusten vähentämiseksi tai poistamiseksi suunnitelluista toimenpiteistä sekä vahvistettava kohtuullinen määräaika neuvottelujen kestolle. Ympäristöministeriö toimittaa kansainvälistä kuulemista koskevat asiakirjat yhteysviranomaiselle ja tarvittaessa hankkeesta vastaavalle.

Yhteysviranomaisen on toimitettava antamansa perusteltu päätelmä tarvittavine käänöksineen ympäristöministeriölle, joka toimittaa päätelmän toiselle valtiolle.

29 a §

Lupaviranomaisen velvollisuudet kansainvälisessä kuulemismenettelyssä

Lupaviranomaisen on toimitettava 28 §:ssä tarkoitettua hanketta koskeva lupahakemus tarvittavine käänöksineen ympäristöministeriölle silloin, kun arviointimenettelyyn osallistuu Euroopan unionin jäsenvaltio. Ympäristöministeriö toimittaa hakemuksen jäsenvaltiolle.

Lupaviranomaisen on toimitettava lupapäätöksensä tarvittavine käänöksineen ympäristöministeriölle, joka toimittaa päätöksen ympäristövaikutusten arviointiin osallistuneelle toiselle valtiolle.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20

_____

Liite 1. Hankeluettelo

- 5) metsäteollisuus:
a) massatehtaat;
b) paperi- tai kartonkitehtaat, kun tuotantokapasiteetti on yli 200 tonnia päivässä;

Liite 2.

Lain 3 §:n 3 momentissa tarkoitettut tekijät, joita käytetään päätettäessä ympäristövaikutusten arviointimenettelyn soveltamisesta 3 §:n 2 momentissa tarkoitettuun hankkeeseen

1. Hankkeen ominaisuudet
Hankkeen ominaisuuksia on tarkasteltava ottaen huomioon erityisesti:
a) koko hankkeen koko ja suunnitelma;
b) yhteisvaikutus muiden olemassa olevien ja/tai hyväksytyjen hankkeiden kanssa;
c) luonnonvarojen, erityisesti maan, maaperän, veden ja luonnon monimuotoisuuden, käyttö;
d) jätteiden muodostuminen;
e) pilaantuminen ja haitat;

Liite 1. Hankeluettelo

- 5) metsäteollisuus:
a) massaa puusta tai samanlaisista kuituisista materiaaleista tuottavat tehtaat;
b) paperi- tai kartonkitehtaat, kun tuotantokapasiteetti on yli 200 tonnia päivässä;

Liite 2.

f) suuronnettomuus- ja/tai katastrofiriskit, jotka ovat varteenotettavia hankkeen kannalta, mukaan lukien ilmastonmuutoksen aiheuttamat riskit, tieteelliseen tietoon perustuen;

g) ihmisten terveydelle koituvat riskit (esimerkiksi veden tai ilman pilaantumisen johdosta).

2. Hankkeen sijainti

Hankkeen vaikutusalueella olevan ympäristön herkkyyttä on tarkasteltava ottaen huomioon erityisesti:

a) nykyinen ja hyväksytyjen kaavojen mukainen maankäyttö;

b) alueen ja sen maanpinnan alaisten luonnonvarojen (myös maaperä, maa, vesi ja luonnon monimuotoisuus) suhteellinen runsaus, saatavuus, laatu ja uudistumiskyky;

c) luonnonympäristön sietokyky.

3. Vaikutusten luonne

Hankkeen todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia on tarkasteltava tämän liitteen 1 ja 2 kohdassa määritettyjen perusteiden perusteella ottaen huomioon:

a) vaikutusten suuruus ja alueellinen laajuus, kuten vaikutusten todennäköinen maantieteellinen alue ja väestömäärä, johon vaikutukset todennäköisesti kohdistuvat;

b) vaikutusten yleinen luonne;

c) rajat ylittävä vaikutus;

2. Hankkeen sijainti

Hankkeen vaikutusalueella olevan ympäristön herkkyyttä on tarkasteltava ottaen huomioon erityisesti:

a) nykyinen ja hyväksytyjen kaavojen mukainen maankäyttö;

b) alueen ja sen maanpinnan alaisten luonnonvarojen (myös maaperä, maa, vesi ja luonnon monimuotoisuus) suhteellinen runsaus, saatavuus, laatu ja uudistumiskyky;

c) luonnonympäristön sietokyky:

— kosteikot, ranta-alueet ja jokisuut;

— rannikkoalueet ja meriympäristö;

— vuoristo- ja metsäalueet;

— kansallis- ja luonnonpuistot;

— lain nojalla luokitellut tai suojellut alueet sekä jäsenvaltioiden luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annetun neuvoston direktiivin 92/43/ETY ja luonnonvaraisten lintujen suojelusta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/147/EY perusteella määrittelemät Natura 2000 -alueet;

— alueet, joilla unionin lainsäädännössä vahvistetut ympäristön laatustandardit on jo ylitetty, niitä ei ole noudatettu tai niiden arvioidaan ylittyneen;

— tiheään asutetut alueet; sekä

— historiallisesti, kulttuurisesti tai arkeologisesti merkittävät maisemat ja kohteet.

3. Vaikutusten luonne

Hankkeen todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia on tarkasteltava tämän liitteen 1 ja 2 kohdassa määritettyjen perusteiden perusteella ottaen huomioon:

a) vaikutusten suuruus ja alueellinen laajuus, kuten vaikutusten todennäköinen maantieteellinen alue ja väestömäärä, johon vaikutukset todennäköisesti kohdistuvat;

b) vaikutusten yleinen luonne;

c) rajat ylittävä vaikutus;

Voimassa oleva laki

- d) vaikutusten voimakkuus ja monitahoisuus;
- e) vaikutusten todennäköisyys;
- f) vaikutusten odotettu alkamisaika, kesto, toistumistiheys ja palautuvuus;
- g) yhteisvaikutus muiden olemassa olevien ja/tai hyväksytyjen hankkeiden vaikutusten kanssa;
- h) mahdollisuus vähentää vaikutuksia tehokkaasti.

Ehdotus

- d) vaikutusten voimakkuus ja monitahoisuus;
- e) vaikutusten todennäköisyys;
- f) vaikutusten odotettu alkamisaika, kesto, toistumistiheys ja palautuvuus;
- g) yhteisvaikutus muiden olemassa olevien ja/tai hyväksytyjen hankkeiden vaikutusten kanssa;
- h) mahdollisuus vähentää vaikutuksia tehokkaasti.

4. Kuuluminen tiettyjen julkisten ja yksityisten hankkeiden ympäristövaikutusten arvioinnista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (2011/92/EU) liitteessä II lueteltuihin hankkeisiin.

2.

Laki

maa-aineslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan maa-aineslain (555/1981) 23 b §:n 3 ja 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat 23 b §:n 3 momentti laissa 468/2005 ja 23 b §:n 4 momentti laissa 1577/2009 sekä
lisätään 13 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 258/2017 ja 1407/2019, uusi 4 momentti ja 19 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 468/2005, 1577/2009 ja 1407/2019, uusi 4 momentti, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

13 §

Lupahakemuksen tiedoksianto ja lupahakemuksesta tiedottaminen

Ehdotus

13 §

Lupahakemuksen tiedoksianto ja lupahakemuksesta tiedottaminen

Toimivaltaisen lupaviranomaisen on annettava maa-aineslupaa koskeva hakemus tiedoksi julkisella kuulutuksella. Julkisesta kuulutuksesta säädetään hallintolaissa (434/2003). Kuulutuksen ja hakemusasiakirjojen on mainitun lain 62 a §:ssä säädetystä poiketen kuitenkin oltava nähtävillä vähintään 30 päivää. Kuulutuksessa ja kuulutetuissa asiakirjoissa julkaistut henkilötiedoiksi katsottavat toiminnanharjoittajan nimi sekä ottamisalueen sijaintipaikka ja kiinteistötiedot on mainitun lain 62 b §:ssä säädetystä poiketen poistettava verkkosivuilta päätöksen tultua lainvoimaiseksi. Tieto kuulutuksesta on julkaistava toiminnan vaikutusalueen kunnissa. Kunnan ilmoituksista säädetään kuntalain (410/2015) 108 §:ssä. Tämän ohella kunnan on varattava ottamisalueen sisältävään kiinteistöön rajoittuvien kiinteistöjen ja muiden alueiden omistajille ja haltijoille tilaisuus tulla kuulluiksi, paitsi milloin se on ilmeisen tarpeetonta. Lupahakemuksen tiedoksiannosta ja tiedottamisesta aiheutuneet kulut kuuluvat luvan hakijan maksettaviksi.

Luvan hakija voi liittää hakemukseensa selvityksen siitä, että naapurit tai osa naapureista ovat tietoisia hankkeen kannalta merkittävistä asiakirjoista ja tiedoista sekä selvityksen heidän mahdollisesta kannastaan hankkeeseen. Siltä osin kuin hakija ei ole esittänyt riittävää selvitystä naapurien kuulemisesta, on kunnan järjestettävä kuuleminen. Kuulemisesta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Jos hakemus koskee ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa tarkoitettua hanketta, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle on varattava mahdollisuus lausunnon antamiseen hakemuksesta. Rekisteröity yhdistys tai säätiö, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuinympäristön viihtyisyyden edistäminen ja jonka toiminta-alueella kyseessä olevat ympäristövaikutukset ilmenevät, voi esittää mielipiteensä hakemuksesta.

Lupaviranomaisen velvollisuudesta toimittaa lupahakemus ympäristöministeriölle toisen valtion kuulemiseksi niissä hankkeissa,

Voimassa oleva laki

Ehdotus

joilla on valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia, säädetään ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 29 a §:ssä.

19 §

19 §

Lupapäätöksen tiedoksianto ja lupapäätöksestä tiedottaminen

Lupapäätöksen tiedoksianto ja lupapäätöksestä tiedottaminen

Lupaviranomaisen on annettava lupapäätös tiedoksi julkisella kuulutuksella. Julkisesta kuulutuksesta säädetään hallintolaissa. Sen lisäksi, mitä mainitun lain 62 a §:ssä säädetään kuulutuksen sisällöstä, lupapäätöstä koskevassa kuulutuksessa on mainittava myös päätöstä koskeva valitusaika. Kuulutuksessa ja kuulutetuissa asiakirjoissa julkaistut henkilötiedoiksi katsottavat toiminnanharjoittajan nimi sekä ottamisalueen sijaintipaikka ja kiinteistötiedot on mainitun lain 62 b §:ssä säädetystä poiketen poistettava viranomaisen verkkosivuilta sitten, kun luvanvarainen toiminta on päättynyt ja tämän lain 11 §:n nojalla lupamääräyksissä annetut velvoitteet on täytetty. Tieto kuulutuksesta on julkaistava toiminnan vaikutusalueen kunnissa. Kunnan ilmoituksesta säädetään kuntalain 108 §:ssä.

Päätös on toimitettava luvan hakijalle ja luvan myöntämisestä on viipymättä ilmoitettava niille, jotka asian käsittelyn yhteydessä ovat sitä pyytäneet ja samalla ilmoittaneet osoitteensa.

Ottamisluvasta on lisäksi viivytyksettä ilmoitettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle.

Lupaviranomaisen velvollisuudesta toimittaa lupa-asiassa annettu päätös ympäristöministeriölle toiselle valtiolle lähettämiseksi niissä hankkeissa, joilla on valtioiden rajat ylittäviä ympäristövaikutuksia, säädetään ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 29 a §:ssä.

23 b §

23 b §

Tietojärjestelmä

Tietojärjestelmä

Maa-ainesten ottamisen ja sen vaikutusten seurannan järjestämiseksi ylläpidetään tietojärjestelmää, joka sisältää tarpeelliset tiedot:

1) tämän lain mukaisista luvista ja ilmoituksista, ja

2) ottamisalueiden tilan seurannasta.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetyn salassapitovelvollisuuden estämättä tässä laissa tarkoitettuna lupa- ja valvontaviranomaisen on toimitettava tietojärjestelmään hallussaan olevat 1 momentin 1 kohdan mukaiset tiedot.

Tässä laissa tarkoitettuna lupa- ja valvontaviranomaisella on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta käyttöönsä tietojärjestelmästä valvonnan ja seurannan kannalta tarpeelliset tiedot. Henkilötietojen käsittelyssä on noudatettava, mitä henkilötietolaissa (523/1999) säädetään.

Tietojärjestelmää ylläpitävät elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja Suomen ympäristökeskus. Ympäristöministeriö voi sopia, että tietojärjestelmän ylläpitoon osallistuu tarvittavilta osin muu asiantuntijalaitos, jolla on tehtävän edellyttämä asiantuntemus.

Tässä laissa tarkoitettuna lupa- ja valvontaviranomaisella on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta käyttöönsä tietojärjestelmästä valvonnan ja seurannan kannalta välttämättömät tiedot. Henkilötietojen käsittelyssä on noudatettava, mitä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/47/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679 (yleinen tietosuojasetus) sekä tietosuojalaissa (1050/2018) säädetään.

Tietojärjestelmää ylläpitävät elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja Suomen ympäristökeskus, jotka toimivat yleisen tietosuojasetuksen tarkoittamina rekisterinpitäjinä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20